

Załącznik do Uchwały Nr
Rady Miejskiej w Wilamowicach
z dnia

Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Wilamowice na lata 2017-2026

Wilamowice, styczeń 2017 roku.

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE.....	3
1.1. Podstawa prawna.....	3
1.2. Zgodność celów Strategii z wybranymi dokumentami i politykami.....	3
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE WILAMOWICE.....	7
2.1. Ogólne informacje o Gminie.....	7
2.2. Sytuacja demograficzna.....	9
2.3. Osoby i rodziny w systemie pomocy społecznej.....	11
2.4. Świadczenia rodzinne.....	16
2.5. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego.....	17
2.6. Dożywianie dzieci.....	18
2.7. Zasoby kadrowe i infrastrukturalne w obszarze wspierania rodziny i dziecka.....	20
2.8. Wsparcie udzielane przez organizacje pozarządowe.....	22
2.9. Osoby niepełnosprawne i dotknięte długotrwałą chorobą.....	24
2.10. Bezrobocie.....	29
2.11. Przeciwdziałanie patologiom społecznym.....	34
2.11.1. Problemy alkoholowe i narkomania.....	34
2.11.2. Przemoc.....	39
2.11.3. Interwencje policji, przestępczość, zdarzenia w ruchu drogowym.....	42
2.12. Edukacja.....	45
2.13. Wybrane aspekty ochrony zdrowia.....	53
2.14. Mieszkalnictwo.....	56
2.15. Działalność w zakresie kultury, sportu i rekreacji.....	58
III. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ.....	61
IV. CEL GŁÓWNY CELE STRATEGICZNE, KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ, DZIAŁANIA ORAZ WSKAŹNIKI ICH REALIZACJI.....	66
V. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII.....	79
VI. WDROŻENIE I MONITOROWANIE STRATEGII.....	80

I. WPROWADZENIE

1.1. Podstawa prawna.

Prawną podstawą do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wilamowice na lata 2017-2026 jest ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej ze zmianami, nakładająca na gminę obowiązek opracowania i realizacji *gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych* ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka (art. 17 ust. 1 pkt 1 cytowanej ustawy).

Przeprowadzona w Strategii diagnoza problemów społecznych powstała w oparciu o dane statystyczne obejmujące lata 2013-2015.

1.2. Zgodność celów Strategii z wybranymi dokumentami.

Członkostwo w strukturach europejskich nakłada na kraje obowiązek realizowania polityki społecznej wedle wspólnotowych aktów prawnych.

Niniejsza Strategia wpisuje się w obowiązujące unijne instrumenty polityki społecznej, do których należy strategia Unii Europejskiej na lata 2010-2020 „Europa 2020”. Strategia ta jest programem rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej. Podkreślona została w niej potrzeba wspólnego działania państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform umożliwiających stawienie czoła wyzwaniom związanym z globalizacją, starzeniem się społeczeństwa czy rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów. Strategia określa 3 priorytety, jakimi są: *Inteligentny wzrost oparty na wiedzy i innowacjach*, *Wzrost zrównoważony związany z gospodarką konkurencyjną, racjonalnie wykorzystującą zasoby środowiska* oraz *Wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu* (ang. *inclusive growth*), czyli wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia oraz zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Wyznacza dla Unii 5 celów w 2020 roku. Są to:

Zatrudnienie: 75 proc. osób w wieku 20-64 lat powinno mieć pracę;

Badania i rozwój: na inwestycje w badania i rozwój powinniśmy przeznaczać 3 proc. PKB Unii;

Zmiany klimatu i zrównoważone wykorzystanie energii: należy ograniczyć emisje gazów cieplarnianych o 20 proc. w stosunku do poziomu z 1990 roku (lub nawet o 30 proc., jeśli

warunki będą sprzyjające); 20 proc. energii powinno pochodzić ze źródeł odnawialnych; efektywność energetyczna powinna wzrosnąć o 20 proc;

Edukacja: ograniczenie liczby uczniów przedwcześnie kończących edukację do poziomu poniżej 10 proc.; co najmniej 40 proc. osób w wieku 30-34 powinno mieć wykształcenie wyższe;

Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym: zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln.

Cele te pokazują, jaka powinna być ogólna kondycja Unii Europejskiej w 2020 roku pod względem najważniejszych parametrów.

Są one ze sobą ściśle powiązane i wzajemnie się uzupełniają: poprawa sytuacji w dziedzinie edukacji pozwoli ograniczyć bezrobocie i ubóstwo. Większy nacisk na badania i rozwój oraz innowacje w gospodarce, w połączeniu z efektywniejszym wykorzystywaniem środków, podniesie konkurencyjność UE i przyczyni się do tworzenia nowych miejsc pracy. Inwestowanie w czystsze technologie ułatwi walkę ze zmianami klimatu, a jednocześnie stworzy nowe możliwości rozwoju dla przedsiębiorstw i pracowników.

Wśród 7 inicjatyw przewodnich, określonych w *Strategii Unii Europejskiej na lata 2010 - 2020*, mających szczególne znaczenie dla polityki społecznej znalazły się:

Europejski program walki z ubóstwem, mający na celu zapewnienie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej poprzez pomoc osobom biednym i wykluczonym oraz umożliwienie im aktywnego uczestniczenia w życiu ekonomicznym i społecznym i *Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia*, koncentrujący się na stworzeniu warunków do unowocześnienia rynków pracy, przez ułatwienie mobilności pracowników i rozwój umiejętności, w celu zwiększenia poziomu zatrudnienia oraz zapewnienia trwałości europejskich modeli społecznych.

Założenia strategii *Europa 2020* na poziomie krajowym realizowane są poprzez *Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (PO WER 2014-2020)*. Założenia tego Programu korespondują z innymi dokumentami krajowymi, w tym ze *Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020*, której głównym celem jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Poza celem głównym Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 wyznacza pięć celów szczegółowych, do których należą:

- wzrost zatrudnienia;

- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych;
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej;
- podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wilamowice na lata 2017-2026 wpisuje się także w inne programy krajowe wśród których wymienić należy: „Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji.”, „Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie 2014-2020”, „Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020”.

Na poziomie regionalnym odnosi się do *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 oraz do Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020. Aktualizacja 2015.*

Na podstawie diagnozy sytuacji społecznej za obszary priorytetowe dla polityki społecznej w województwie śląskim przyjęto:

1. Wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji, w tym zapewnieniu opieki nad osobami zależnymi.
2. Rozwój ekonomii społecznej jako instrumentu integracji społeczno-zawodowej i dostawcy powszechnie dostępnych usług społecznych.
3. Wyrównywanie szans wychowawczych i edukacyjnych dzieci i młodzieży. Wspieranie działań ukierunkowanych na efektywną profilaktykę i socjalizację, w tym przez organizowanie różnorodnych form zagospodarowania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.
4. Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie potrzeb i praw osób niepełnosprawnych, wspieranie ich aktywizacji zawodowej oraz tworzenie warunków do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym.
5. Wspieranie seniorów w ich podmiotowym i aktywnym uczestnictwie w życiu społecznym, w tym/oraz w aktywności zawodowej. Tworzenie warunków do prawidłowego funkcjonowania osób starszych w środowisku zamieszkania.
6. Tworzenie i rozwijanie spójnego systemu kształcenia ustawicznego i doskonalenia zawodowego kadr pomocy i integracji społecznej.
7. Integrowanie działań na rzecz bezpieczeństwa publicznego.

8. Wzmacnianie regionalnego wymiaru polityki pronatalistycznej. Podejmowanie działań łagodzących konsekwencje negatywnych zmian demograficznych.
9. Podejmowanie działań na rzecz promocji, profilaktyki i edukacji zdrowotnej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wilamowice na lata 2017 – 2026 zgodna jest także ze *Strategią Rozwoju Powiatu Bielskiego do 2020 roku*, głównie w zakresie jej Celu III – Rozwój potencjału ludzkiego powiatu, Celu szczegółowego III.2. – wzrost spójności społecznej, Programu operacyjnego 1. *Podejmowanie przedsięwzięć na rzecz wspierania rodzin i dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej w tym przedsięwzięć na rzecz osób z niepełnosprawnościami.*

W pełni koresponduje ze *Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bielskiego na lata 2016-2025.*

Pozostaje również w zgodności ze *Strategią Rozwoju Gminy Wilamowice na lata 2016-2025*, a to z jej celem, strategicznym III Poprawa jakości infrastruktury kulturalno - oświatowej oraz rozwój zasobów ludzkich, wyznaczającym między innymi takie cele operacyjne jak:

- Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucji rodziny;
- Wspieranie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wilamowice na lata 2017-2026 uwzględnia wiele obszarów polityki społecznej w zakresach *dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych.*

Przeprowadzona diagnoza problemów społecznych występujących w Gminie dała podstawy do konstrukcji celu głównego, celów strategicznych oraz kierunków działań. Osiągać można je poprzez opracowywanie i realizację konkretnych projektów i przedsięwzięć, a także poprzez realizację już funkcjonujących w Gminie programów, do których należą między innymi:

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Wilamowice na lata 2012-2018, Program Rodzina Trzy Plus na lata 2015-2020.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE WILAMOWICE.

2.1. Ogólne informacje o Gminie.

Gmina Wilamowice jest gminą miejsko-wiejską w województwie śląskim, w powiecie bielskim. Leży w Kotlinie Oświęcimskiej i Pogórzu Beskidu Małego, pomiędzy Bielskiem-Białą, a Oświęcimiem. Wschodnią granicę wyznacza Soła, północno-zachodnią – dolina Wisły. Od wschodu i północy graniczy z małopolskimi gminami Kęty i Brzeszcze, od południa z Gminą Kozy, od zachodu z Miastem Bielsko-Biała i Gminą Bestwina. Wschodnią granicę stanowi górską rzeką Soła, wzdłuż której rozciągają się rozległe rozlewiska oraz kamieniste plaże. W północno-zachodniej części, w przysiółku Dziadowizna granica sięga po dolinę Wisły.

W skład gminy wchodzi miasto Wilamowice i pięć sołectw: Pisarzowice, Dankowice, Stara Wieś, Heczmarowice i Zasole Bielańskie. Łącznie zajmują 57 km², co stanowi 12% powierzchni powiatu bielskiego.

Historia tego terenu sięga 1250 roku. Związana jest z przybywaniem osadników prawdopodobnie z Flandrii i Fryzji, których na ziemi spustoszone w czasie najazdów tatarskich sprowadził książę opolsko-raciborski Władysław I. Pozostałością tych czasów jest bogaty folklor, ludowe stroje i gwara, kultywowane do dnia dzisiejszego przez najstarszych mieszkańców Gminy oraz placówki kultury.

Korzystne położenie Gminy Wilamowice w pobliżu dużych aglomeracji miejskich oraz gospodarczych powodują, że znaczny odsetek ludności utrzymuje się z pracy zarobkowej w pobliskich miastach.

Dane GUS wskazują, że w 2015 roku w gminie Wilamowice było **1.857** pracujących (według faktycznego miejsca pracy). Informacja ta nie odzwierciedla jednak w pełni rzeczywistości, gdyż statystyka obejmuje tylko podmioty gospodarcze, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie. Jednakże w przeciągu ostatnich lat tylko na podstawie tych danych zaobserwować można, że liczba osób zatrudnionych stale wzrastała. W 2013 roku na 1.000 osób, pracowały **103** osoby, w 2014 roku **106** osób, a w 2015 roku odnotowano **110** osób pracujących.

Według danych zawartych w opracowaniu Urzędu Statystycznego w Katowicach „*Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie śląskim w 2015 roku*” w Gminie Wilamowice według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku funkcjonowały ogółem **1392** podmioty gospodarki narodowej, w tym **222** osoby prawne

i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz 1170 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Rysunek 1. Położenie Gminy Wilamowice na tle regionu.

Źródło: Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Powiatu Bielskiego, Bielsko-Biala 2012.

Rysunek 2. Udział Gminy Wilamowice w powierzchni Powiatu Bielskiego

Źródło: Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Powiatu Bielskiego, Bielsko-Biała 2012.

2.2. Sytuacja demograficzna.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku ludność Gminy Wilamowice stanowiło **16 951** osób.

Liczba mieszkańców Gminy systematycznie wzrasta. W stosunku do roku 2013 zwiększyła się o **281** osób. W roku 2015 w Gminie zawarto **79** małżeństw.

Przyrost naturalny wyrażony w liczbach bezwzględnych był dodatni. Odnotowano bowiem **209** urodzeń żywych i **164** zgony.

Gminę Wilamowice charakteryzuje także dodatnie saldo migracji. W roku 2015 do Gminy przyjechało o **76** osób więcej niż wyjechało.

Tabela Nr 1. Ludność według płci – stan na 31.12.2015r.

Wyszczególnienie	Gmina Wilamowice		Powiat Bielski		Województwo Śląskie	
ogółem	16951	100,00%	162128	100,00%	4570849	100,00%
mężczyźni	8351	49,27%	79139	48,81%	2204972	48,24%
kobiety	8600	50,73%	82989	51,19%	2365877	51,76%

Źródło: GUS, US Katowice

Tabela Nr 2. Ludność według płci w Gminie Wilamowice w latach 2013-2015.

Wyszczególnienie	2013		2014		2015	
ogółem	16670	100,00%	16821	100,00%	16951	100,00%
mężczyźni	8197	49,17%	8299	49,34%	8351	49,27%
kobiety	8473	50,83%	8522	50,66%	8600	50,73%

Źródło: GUS, US Katowice

Tabela Nr 3. Ludność według ekonomicznych grup wieku – stan na 31.12.2015r.

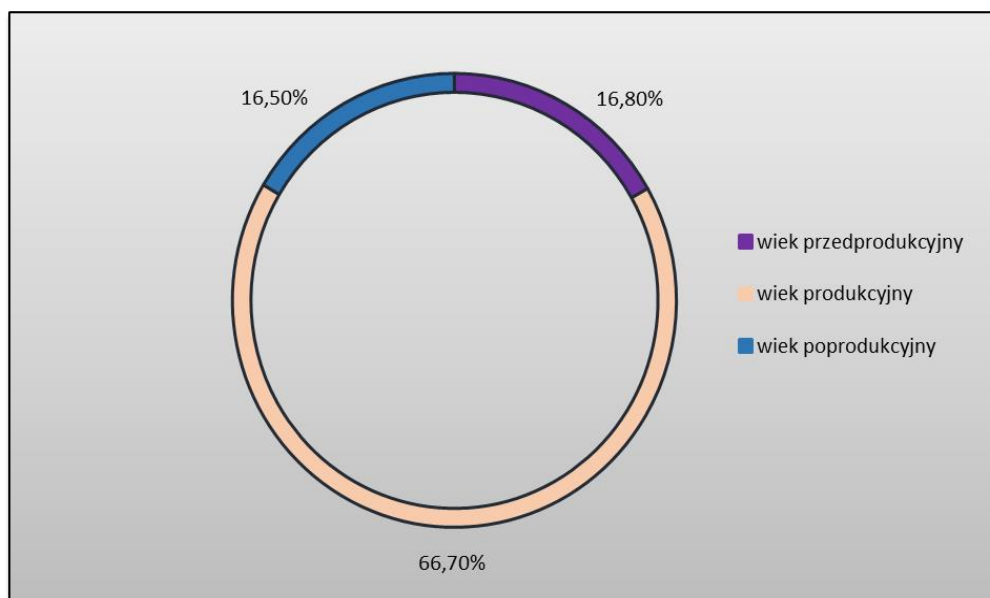
Wyszczególnienie	Gmina Wilamowice		Powiat Bielski		Województwo Śląskie	
Ogółem	16951	100,00%	162128	100,00%	4570849	100,00%
w wieku przedprodukcyjnym	2849	16,80%	31008	19,13%	767533	16,79%
w wieku produkcyjnym	11307	66,70%	101750	62,76%	2858648	62,54%
w wieku poprodukcyjnym	2795	16,50%	29370	18,11%	944668	20,67%

Źródło: GUS, US Katowice

Struktura ludności Gminy Wilamowice według ekonomicznych grup wieku z podziałem na wiek przedprodukcyjny, wiek produkcyjny i wiek poprodukcyjny jest korzystniejsza od tej, która występuje w Powiecie Bielskim i województwie śląskim. W ogóle ludności Gminy mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym stanowili w 2015 roku **16,50%**.

W Powiecie Bielskim grupa ta stanowiła **18,11%**, a w województwie śląskim **20,67%**.

Wykres Nr 1: Ludność Gminy Wilamowice według ekonomicznych grup wieku – stan w dniu 31 grudnia 2015 roku.

Źródło: dane GUS

2.3. Osoby i rodziny w systemie pomocy społecznej.

Wsparcie społeczne można rozumieć w sposób złożony, jako: oczekiwaną pomoc dostępną jednostce lub grupie w sytuacjach trudnych, stresowych, przełomowych, których nie są w stanie samodzielnie przezwyciężyć; postawę pomagania osobom potrzebującym w odzyskaniu utraconej równowagi psychicznej lub zapobiegania sytuacjom mogącym taki stan wywołać; przekaz informacji budujących u jednostki świadomość tego, że jest szanowana, podlega opiece, funkcjonuje jako członek określonej sieci komunikacji oraz wzajemnych zobowiązań; zasoby dostarczane przez innych jako pomoc w radzeniu sobie lub wymiana zasobów w interakcjach społecznych¹.

Wyróżnia się najczęściej cztery typy wsparcia społecznego:

- emocjonalne albo afektywne (wyrażanie empatii, troski, zaufania, bliskości, stworzenie możliwości autoekspresji itp.);
- informacyjne (dostarczenie nowych umiejętności, informacji, udzielanie porad itp.);

¹ Por. J. Kirenko, S. Byra, Zasoby osobiste w chorobach psychosomatycznych, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2008.

- instrumentalne (dostarczenie dóbr materialnych, wspólne rozwiązywanie trudnych zadań);
- rzeczowe (materialne - pomoc finansowa i rzeczowa, działania fizyczne na rzecz osób potrzebujących) oraz czasem także duchowe (towarzyszenie, wyrażenie akceptacji, zrozumienia, zachęty itp.).

Celem każdego rodzaju wsparcia jest zmniejszenie stresu, podniesienie jakości życia, opanowanie kryzysu - doprowadzenie do psychicznego dobrostanu (well-being)². Jednakże w coraz większym stopniu kładzie się nacisk na fakt, *iż skuteczność wsparcia społecznego tkwi w podtrzymywaniu sieci relacji społecznych oraz współzależnym wzmacnianiu zasobów kulturowych, społecznych, symbolicznych i ekonomicznych, które stają się kluczem do znajdowania równowagi życia.*

Jednym z rodzajów form wsparcia społecznego jest pomoc społeczna. *Pomoc społeczna* jest instytucją polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie sytuacjom, które mogą skutkować wykluczeniem społecznym, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin w trudnej sytuacji i ich integracji ze środowiskiem. Głównym aktem prawnym określającym organizację pomocy społecznej, zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania jest ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Ustawa stanowi, iż pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy w celu połączenia się z rodziną, trudności w przystosowaniu do życia po

² N. Walter, Wsparcie wychowawcze online, referat na 24. Ogólnopolskim Sympozjum Naukowym „Człowiek – Media – Edukacja”, Uniwersytet Pedagogiczny, Kraków 2014, http://www.ktime.up.krakow.pl/symp2013/referaty_2013_10/walter.pdf (1.07.2015).

zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Najważniejszą rolę odgrywa w zakresie świadczenia pomocy osobom wykluczonym społecznie gmina oraz powiat, które realizują swoje zadania w tym zakresie w największym stopniu poprzez ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie.

Natomiast głównym podmiotem zarówno wsparcia społecznego jak też pomocy społecznej pozostaje **rodzina**. W rodzinie kumulują się zarówno pozytywne, jak i negatywne konsekwencje zmian społecznych, wpływające na sposób funkcjonowania rodziny oraz na identyfikowane problemy jej członków.

Z pomocy udzielonej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilamowicach w 2015 roku skorzystało **256** rodzin, w których żyło **678** osób (co stanowi 4,0% ogółu zamieszkałych w Gminie na dzień 31 grudnia 2015 roku).

W latach 2013-2015 liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przyjmuje tendencję spadkową. Niezmienne w analizowanym okresie są natomiast główne przyczyny udzielania pomocy. Należą do nich bezrobocie, które w 2015 roku zdiagnozowano u **47,7%** rodzin korzystających z pomocy, długotrwała (ciężka) choroba, zidentyfikowane u **45,3%** rodzin, ubóstwo - **38,3%** rodzin oraz niepełnosprawność - **32,8%** rodzin.

Problemem, który w roku 2015 występował u 22,3% rodzin objętych pomocą Ośrodka Pomocy Społecznej w Wilamowicach była *bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego*.

Dysfunkcji tej nie należy bagatelizować, gdyż może ona prowadzić do skrajnych kryzysów rodziny, w tym wiążących się z ograniczeniem lub odebraniem prawa do opieki nad dzieckiem. Na koniec grudnia 2015 roku Gmina Wilamowice partycypowała w ponoszeniu kosztów umieszczenia w rodzinnej pieczy zastępczej 7 dzieci.

W ostatnich latach obserwowany jest też wzrost liczby rodzin realnie zagrożonych utratą dziecka. W roku 2013 były to **3** rodziny, w 2014 – **5** rodzin, a w roku 2015 – **6** rodzin. Wzrasta także liczba rodzin wymagających wsparcia asystenta rodziny. Przyznanie usługi asystenta rodziny wynika z zadań nałożonych na Gminę *ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*.

W roku 2015 pomocy tej wymagało **11** rodzin (w roku 2014 -**5** rodzin, a w roku 2013 – **3** rodziny). Powodami przyznania tej formy pomocy była między innymi wymieniona wyżej bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa

domowego, nieprawidłowe więzi i relacje rodzinne, zagrożenie patologiami, wysoka absencja szkolna i niskie wyniki w nauce.

Tabela Nr 4. Rzeczywista liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2013-2015.

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2013	352	957
2014	270	731
2015	256	678

Źródło: dane GOPS w Wilamowicach.

Tabela Nr 5. Typy rodzin objętych pomocą w latach 2013-2015.

Rok	Rodziny ogółem	Rodziny z dzieckiem	Rodziny niepełne	Rodziny emerytów i rencistów
2013	352	162	29	93
2014	270	129	34	60
2015	256	121	33	61

Źródło: dane GOPS w Wilamowicach.

Tabela Nr 6. Wydatki na pomoc społeczną w latach 2013-2015.

Rok	zadania własne	odpłatność za domy pomocy społecznej	zadania zlecone			RAZEM (zł)
			specjalistyczne usługi opiekuńcze	zasiłki na pokrycie wydatków związanych z kłeską żywiołową	wynagrodzenie z tytułu sprawowania opieki dla opiekuna prawnego	
2013	793 439	328 427	2 770	13 000	1 800	1 139 436
2014	706 526	390 612	12 090	0	1 800	1 111 028
2015	724 839	471 181	10 810	20 000	1 800	1 228 630

Źródło: dane GOPS w Wilamowicach.

Tabela Nr 7. Powody udzielania pomocy w Gminie Wilamowice w latach 2013-2015.

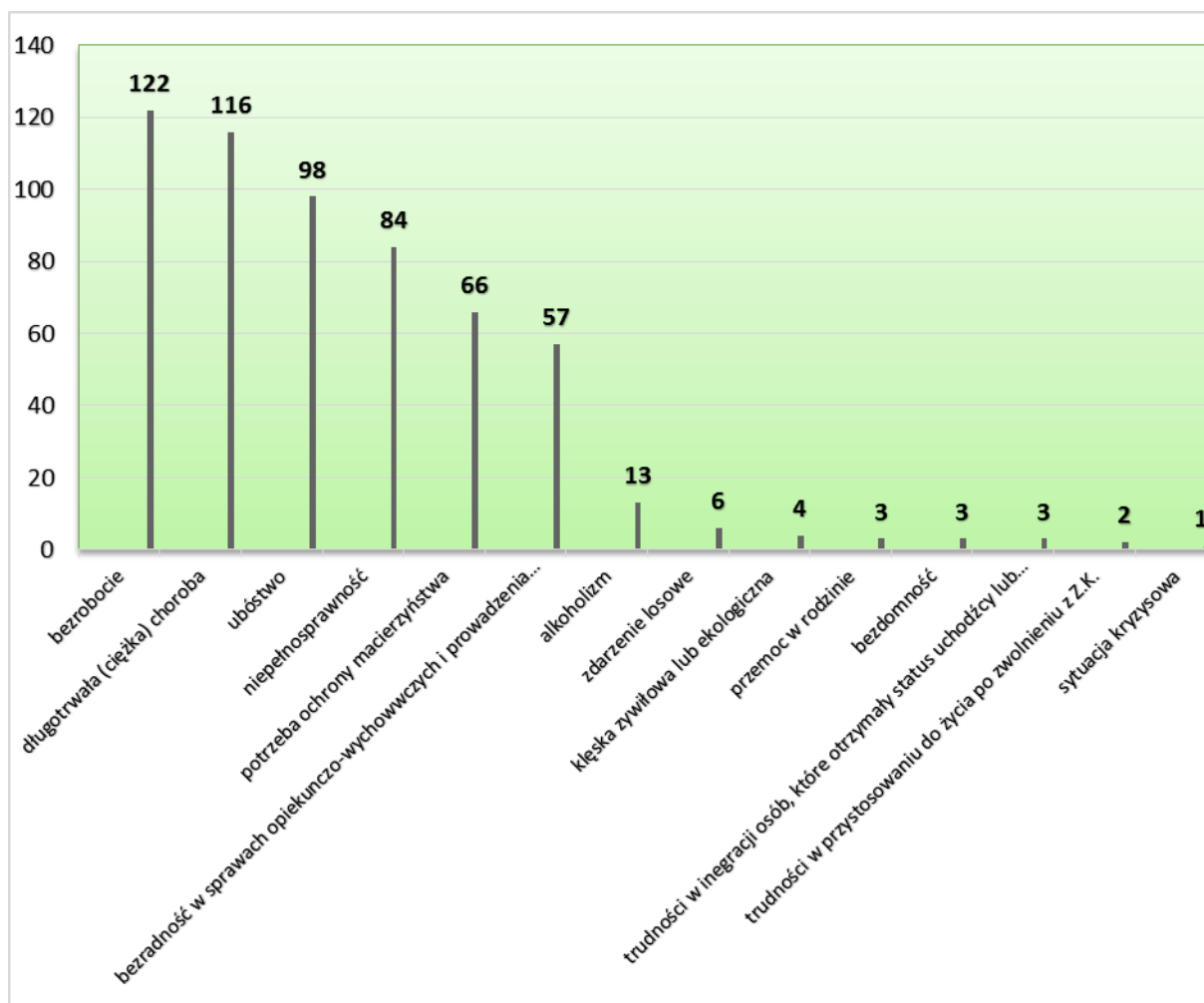
Dysfunkcja	2013		2014		2015	
	Liczba rodzin	%*	Liczba rodzin	%*	Liczba rodzin	%*
Ubóstwo	123	34,9	113	41,9	98	38,3
Bezrobocie	153	43,5	139	51,5	122	47,7
Długotrwała (ciężka) choroba	120	34,1	107	39,6	116	45,3
Niepelnosprawność	101	28,7	100	37,0	84	32,8
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	69	19,6	58	21,5	57	22,3
Potrzeba ochrony macierzyństwa	81	23,0	66	24,4	66	25,8
Alkoholizm	17	4,8	15	5,6	13	5,1
Przemoc	4	1,1	3	1,1	3	1,2
Bezdomność	7	2,0	3	1,1	3	1,2
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	7	2,0	4	1,5	2	0,8
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	6	1,7	3	1,1	3	1,2
Zdarzenie losowe	44	12,5	4	1,5	6	2,3
Sytuacja kryzysowa	1	0,3	2	0,7	1	0,4
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	9	2,6	6	2,2	4	1,6
Narkomania	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Sieroctwo	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Całkowita liczba rodzin objętych pomocą	352	-	270	-	256	-

*udział obliczony w stosunku do całkowitej liczby rodzin objętych pomocą OPS

Źródło: Dane GOPS w Wilamowicach, zawarte w sprawozdaniach MPiPS-03.

Kluczową formą wsparcia rodzin objętych pomocą Ośrodka Pomocy Społecznej jest **praca socjalna**. Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o pomocy społecznej praca socjalna oznacza działalność zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. W 2015 roku pracą socjalną objętych zostało **168** rodzin, w tym z pomocy wyłącznie w postaci pracy socjalnej skorzystały **92** rodziny.

Wykres Nr 2: Liczba rodzin objętych pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wilamowicach w 2015 roku ze względu na powód przyznania pomocy.

Uwaga: W jednej rodzinie może wystąpić kilka przyczyn trudnej sytuacji życiowej, dlatego w wykresie suma liczb w słupkach nie jest równa całkowitej liczbie rodzin objętych pomocą.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych OPS zawartych w sprawozdaniu MPiPS-03.

2.4. Świadczenia rodzinne

Na podstawie ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych realizowane są przez Gminę (Wydział Świadczeń Społecznych) zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, polegające na wspieraniu przez Państwo rodzin z dziećmi o niższych dochodach.

Świadczeniami rodzinnymi są obecnie:

- 1) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego;
- 2) świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne;
- 4) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka;
- 5) świadczenie rodzicielskie.

Równocześnie ustawa zakłada, że w ramach środków własnych, na podstawie uchwały rady gminy, Gmina może przyznać zamieszkałym na terenie Jej działania osobom jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia ich dziecka, jak również, biorąc pod uwagę lokalne potrzeby w zakresie świadczeń na rzecz rodziny, może ustanowić inne świadczenia na rzecz rodziny.

Próg dochodowy uprawniający do korzystania ze świadczeń rodzinnych to od dnia 1 listopada 2015 roku kwota **674,00 zł**, na osobę w rodzinie a w przypadku rodziny wychowującej dziecko niepełnosprawne – kwota **764,00 zł**.

Środki wydatkowane przez Gminę na świadczenia rodzinne w latach 2013 - 2014 pokazano poniżej.

Wydatki ogółem na świadczenia rodzinne wyniosły:

- w roku 2013 – 2 447 136,00 zł;
- w roku 2014 – 2 320 941,00 zł;
- w roku 2015 – 2 628 331,00 zł.

2.5. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

W ustawie z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów zapisane zostały regulacje dotyczące świadczenia pomocy osobom, które nie są w stanie samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb i nie otrzymują należnego im wsparcia od osób należących do kręgu zobowiązanych wobec nich do alimentacji. Zgodnie z nimi przez osobę uprawnioną do korzystania z funduszu alimentacyjnego rozumie się osobę uprawnioną do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej do ukończenia przez nią 18 roku życia albo w przypadku gdy uczy się w szkole lub szkole wyższej do ukończenia przez nią 25 roku życia, albo w przypadku posiadania orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności – bezterminowo.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują w wysokości bieżąco ustalonych alimentów, jednakże nie wyższej niż 500 zł. Dane dotyczące wypłaconych w Gminie świadczeń z funduszu alimentacyjnego pokazano w tabeli Nr 8.

Tabela Nr 8. Wydatki na świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

Wyszczególnienie	Rok		
	2013	2014	2015
Wypłacone świadczenia z funduszu alimentacyjnego, z tego na osobę w wieku:			
0-17 lat	231 821	251 890	241 163
18-24 lat	58 500	48 900	35 100
25 lat i więcej	0	0	0
Ogółem w zł.	290 321	300 790	276 263

Źródło: dane UG w Wilamowicach.

Stopa zwrotów tych świadczeń od dłużników alimentacyjnych jest na niskim poziomie skuteczności. - w 2014 r. wyniosła ona w Polsce 13,9%, a w 2015 r. 12,9%.

W Gminie Wilamowice wskaźniki te były wyższe i wynosiły odpowiednio: w 2014 r. - 18,06%, w 2015 r. - 15,4%.

2.6. Dożywianie dzieci.

Uchwałą Nr XLIII/386/14 Rady Miejskiej w Wilamowicach z dnia 14 lutego 2014 r. uchwalony został program osłonowy w zakresie dożywiania „Pomoc gminy w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020.

Program osłonowy w zakresie dożywiania „Pomoc gminy w zakresie dożywiania” jest lokalnym programem pomocy społecznej w rozumieniu art. 110 ust. 10 ustawy o pomocy społecznej, dotyczącym realizacji zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym w zakresie pomocy społecznej, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 3 i pkt 14, art. 48 ust. 4, ust. 5 ustawy o pomocy społecznej.

Program został uchwalony w związku z ustanowieniem przez Radę Ministrów wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020. Wieloletni program rządowy „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, jest programem wspierania finansowego gmin w zakresie realizacji zadań własnych o charakterze obowiązkowym określonych w cytowanym wyżej art. 17 ust. 1 pkt 3 i pkt 14 ustawy o pomocy społecznej.

Strategicznym celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych.

Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

- wsparcia finansowego gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym,
- poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
- poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,
- kształtowania właściwych nawyków żywieniowych.

Głównym miernikiem efektywności Programu będzie liczba osób objętych pomocą, w tym dzieci i młodzieży.

Koordynatorem Programu w Gminie Wilamowice jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilamowicach. Dane dotyczące liczby osób objętych Programem oraz wysokości środków przeznaczonych na realizację Programu zawarto w Tabeli poniżej.

Tabela Nr 9. Realizacja Programu „Pomoc gminy w zakresie dożywiania”.

L.p.	Wyszczególnienie	2013	2014	2015
1.	Rzeczywista liczba osób objętych Programem	652	546	505
1.1.	w tym liczba osób korzystających: - z posiłku	156	146	152
1.2.	- zasiłku celowego	549	422	396
2.	Koszt Programu ogółem	415 057	337 354	357 496
2.1.	z tego: - środki własne	164 753	135 521	140 001
2.2.	- dotacja	250 304	201 833	217 495

Źródło: Dane GOPS w Wilamowicach.

2.7. Zasoby kadrowe i infrastrukturalne w obszarze wspierania rodziny i dziecka.

Niezbędnym do skutecznej i właściwej realizacji pomocy na rzecz osób i rodzin jest posiadanie dostosowanego do faktycznych potrzeb mieszkańców zaplecza instytucjonalnego i kadry realizującej poszczególne zadania.

Kluczową rolę w tym systemie pełni Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilamowicach, realizując zadania w zakresie pomocy społecznej, zarówno zlecone z zakresu administracji rządowej jak też zadania własne gminy.

Ośrodek jest także, zgodnie z założeniami *ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej* koordynatorem realizacji *gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych*. Realizuje też zadania wynikające z innych regulacji prawnych, w tym w między innymi z *ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* oraz *ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*.

Świadcząc pomoc społeczną winien realizować jej podstawowy cel, którym *jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości*.

Jego działania winny zmierzać do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej uzupełniają Placówka Wsparcia Dziennego w Wilamowicach z trzema Filiami w Dankowicach, Starej Wsi i Pisarzowicach, której celem jest zapewnienie opieki i wychowania dzieciom z rodzin wymagających pomocy oraz Dzienny Dom „Senior – WIGOR”, wspierający osoby po 60 roku życia.

Należy zwrócić uwagę, że mieszkańcy Gminy mają także dobrą sytuację, jeśli idzie o dostęp oraz uzyskanie specjalistycznej pomocy w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej zlokalizowanych poza jej terenem. Sprzyja temu między innymi dobrze rozwinięta w Powiecie Bielskim oraz w Mieście Bielsku - Białej baza domów pomocy oraz placówek zapewniających całodobową opiekę i miejsca noclegowe.

W roku 2015 tylko na terenie samego Powiatu Bielskiego działały 4 domy pomocy społecznej, w tym 1 prowadzony przez Powiat, 1 przez Gminę Czechowice-Dziedzice oraz 2 przez organizacje pozarządowe.

W Powiecie funkcjonowały także 3 placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekłe chorym lub w podeszłym wieku, prowadzone w ramach

działalności gospodarczej. Na terenie Miasta Bielska-Białej funkcjonowały 3 domy pomocy społecznej prowadzone na zlecenie Powiatu Bielskiego.

Istotnymi z punktu widzenia planowania i realizacji pomocy na rzecz mieszkańców Gminy są też „Centrum” Środowiskowy Dom Samopomocy w Bielsku-Białej, będący ośrodkiem wsparcia dziennego dla osób niepełnosprawnych intelektualnie oraz Podbeskidzki Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Bielsku-Białej, realizujący zadania z zakresu interwencji kryzysowej. Interwencja kryzysowa, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu.

Jej celem jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej.

W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb – poradnictwa socjalnego lub prawnego, w sytuacjach uzasadnionych – schronienia do 3 miesięcy.

Tabela Nr 10. Zasoby infrastrukturalne oraz kadrowe w obszarze wspierania rodziny w Gminie Wilamowice.

Wyszczególnienie	Liczba jednostek	Liczba osób zatrudnionych	w przeliczeniu na pełne etaty	Liczba osób objętych wsparciem w 2015 roku
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilamowicach ul. Rynek 1 43-330 Wilamowice	1	11	10,625	678
Placówka Wsparcia Dziennego w Wilamowicach ul. Sienkiewicza 2 43-330 Wilamowice, w tym: Filia w Dankowicach ul. Św. Wojciecha 12 43-330 Dankowice Filia w Starej Wsi ul. Dolna 2 43-330 Stara Wieś	1	7	3,25	75

Filia w Pisarzowicach ul. Św. Floriana 26 43-330 Pisarzowice				
Dzienny Dom „Senior-WIGOR” w Wilamowicach ul. Rynek 8 43-330 Wilamowice	1	4	2,5	15

Źródło: Dane GOPS w Wilamowicach.

2.8. Wsparcie udzielane przez organizacje pozarządowe.

Ustawa o pomocy społecznej w art. 2 ust. 2 stanowi, że organy administracji rządowej i samorządowej organizują pomoc społeczną, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Celem działalności tychże organizacji jest zarówno rozwiązywanie problemów społecznych, jak też zapobieganie im. Adresatami działań tychże organizacji są różne kategorie osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilamowicach świadcząc pomoc podejmuje współpracę między innymi z Fundacją „Krzyż Dziecka” z Pisarzowic.

Wspólne działania w tym przypadku obejmują wsparcie dzieci niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą i/lub ciężką chorobą.

W zakresie diagnozowania potrzeb i udzielania pomocy najuboższym mieszkańcom Gminy podejmowana jest współpraca z zespołami charytatywnymi/parafialnymi Caritas przy Parafiach w Dankowicach, Wilamowicach, Starej Wsi, Pisarzowicach i Hecznarowicach.

Na szczególną uwagę zasługuje wieloletnia współpraca z Ochotniczymi Strażami Pożarnymi w Dankowicach oraz Wilamowicach w zakresie dystrybucji pomocy żywnościowej najpierw w ramach **PEAD** Europejskiego Programu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (Programme Europeen d'Aide aux plus Demunis - franc.) a obecnie w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (PO PŻ), który jest krajowym programem operacyjnym współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Najbardziej Potrzebującym, który realizowany jest w oparciu o rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 223/2014

z dnia 11 marca 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (Dz. Urz. UE L 72 z 12.03.2014 r., str. 1), zwanego dalej rozp. **FEAD**.

PO PŻ jest finansowany ze środków Unii Europejskiej (FEAD) i ze środków krajowych (budżet państwa). Pomoc Ochotniczych Straży Pożarnych, w przypadku PEAD - OSP Dankowice polegała na wnioskowaniu o produkty żywnościowe i ich transporcie z siedziby Śląskiego Banku Żywności. Obecnie OSP w Wilamowicach zabezpiecza magazynowanie produktów żywnościowych i zajmuje się ich wydawaniem.

Dane dotyczące liczby osób i rodzin, które skorzystały z tej formy pomocy oraz tonaż rozprowadzonej żywności przedstawiają się następująco:

2010 rok - 644 osoby, 217 rodzin, 33.994 t;

2011 rok - 693 osoby, 231 rodzin, 42,950 t;

2012 rok - 536 osób, 180 rodzin, 37.849 t;

2013 rok - 606 osób, 210 rodzin, 35.350 t;

2014 rok - 334 osoby, 98 rodzin, 7.314 t;

2015 rok - 339 osób, 98 rodzin, 33.513t.

Pomoc w ramach PO PŻ jest kierowana do osób, które z powodu trudnej sytuacji i niskich dochodów nie są w stanie zapewnić sobie odpowiedniego posiłku. Wsparcie powinno trafiać do osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji, spełniających przesłanki wskazane w art. 7 ustawy o pomocy społecznej, których dochód obecnie nie przekracza 150% odpowiedniego kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania z pomocy społecznej. tj. od dnia 01 października 2015 roku nie więcej niż:

951 zł w przypadku osoby samotnie gospodarującej,

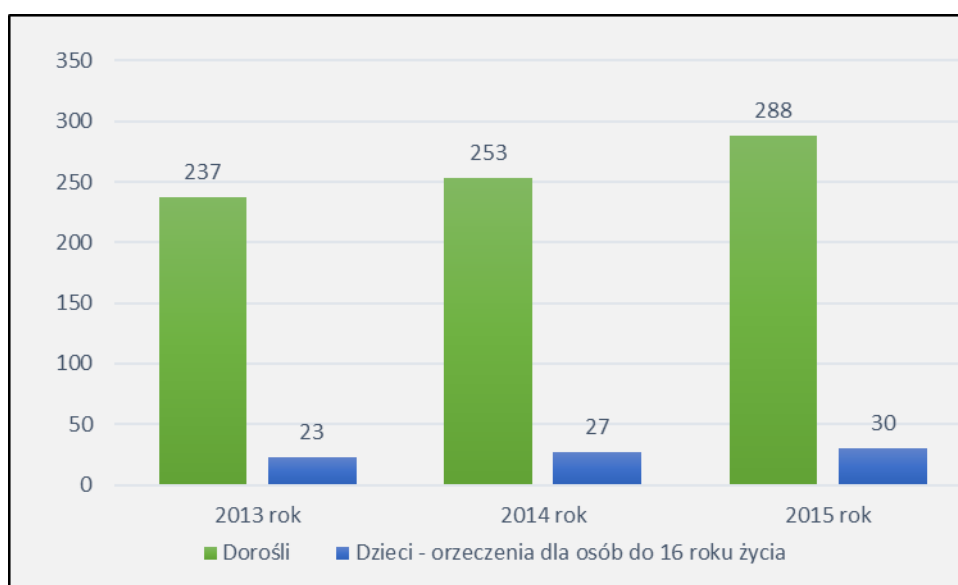
771 zł w przypadku osoby w rodzinie.

2.9. Osoby niepełnosprawne i dotknięte długotrwałą chorobą.

Z danych Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Bielsku-Białej wynika, że na przestrzeni lat 2012-2015 **wzrasta liczba osób** z terenu Gminy Wilamowice orzekanych przez Zespół, zarówno w grupie osób dorosłych, jak też dzieci (orzeczenia dla osoby do 16 roku życia).

W 2015 roku Zespół wydał **288** orzeczeń osobom dorosłym czyli o 51 orzeczeń więcej niż na przestrzeni roku 2013 oraz **30** orzeczeń w grupie dzieci (wzrost o 7 w stosunku do 2013 roku). Dla potrzeb niniejszej Strategii ważna byłaby również analiza dotycząca orzeczeń wydawanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Niestety danych w tym zakresie nie da się uzyskać, gdyż żadna z wymienionych instytucji nie prowadzi statystyk pozwalających na wyodrębnienie danych właściwych dla Gminy.

Wykres Nr 3: Orzeczenia wydane przez Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności mieszkańcom Gminy Wilamowice w latach 2013-2015.

Źródło: Dane Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Bielsku-Białej.

Wśród rodzin objętych w 2015 roku pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wilamowicach prawie **32,8%** stanowiły rodziny, w których występował problemem niepełnosprawności a ponad **45%** dotkniętych było długotrwałą lub ciężką chorobą. Wsparcie tychże rodzin obejmowało formy usługowe, poradnictwo i pracę socjalną.

Z analizy statystycznej przeprowadzonej w 2014 roku w Ośrodku Pomocy Społecznej na potrzeby opracowania *Aktualizacji diagnozy problemów społecznych Powiatu Bielskiego w obszarze pomocy społecznej za 2014 rok* wynika, że niepełnosprawny odbiorca pomocy społecznej w Gminie Wilamowice to najczęściej osoba dorosła (częściej mężczyzna), rencista o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności z wykształceniem zasadniczym zawodowym, urodzona w latach pomiędzy 1960 a 1969.

W ostatnich latach w Gminie zaobserwować można wzrost zapotrzebowania, a tym samym wzrost wydatków na pomoc w formie usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania. Jednocześnie wzrastają wydatki Gminy, dotyczące pokrywania kosztów pobytu mieszkańców w domach pomocy społecznej. Mając między innymi na uwadze fakt starzenia się społeczeństwa, rosnące z wiekiem prawdopodobieństwo pogarszania się stanu zdrowia oraz wystąpienia niepełnosprawności, należy spodziewać się dalszego wzrostu zapotrzebowania na pomoc, świadczoną w środowisku, jak też instytucjonalną.

Zjawisko **starzenia się ludności** jest poważnym wyzwaniem dla polityki społecznej.

W założeniach Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014–2020 polityka senioralna rozumiana jest szeroko jako ogół działań, w okresie całego życia człowieka, prowadzących do zapewnienia warunków wydłużenia aktywności, zarówno zawodowej, jak i społecznej, oraz samodzielnego, zdrowego, bezpiecznego i niezależnego życia osób starszych. Na potrzeby tego dokumentu przyjęto, że osoba starsza to osoba, która ukończyła 60. rok życia. Definicja ta jest zgodna z przyjętą przez Pierwsze Światowe Zgromadzenie na temat Starzenia się Społeczeństw ONZ w 1982 roku. Takie założenie wynika z konieczności opracowania działań skierowanych do osób nie tylko nieaktywnych zawodowo, ale też działań, które będą wspierać wydłużenie aktywności zawodowej oraz przygotowywać do aktywnego starzenia się. W pracach nad założeniami polityki senioralnej wykorzystano koncepcję **aktywnego starzenia się**, które definiowane jest jako proces umożliwiający zarówno jednostkom, jak i grupom społecznym zagospodarowanie ich potencjału z perspektywy całego życia, zachowania zarówno dobrostanu psychicznego i fizycznego, jak i aktywności zawodowej, społecznej oraz niezależności i samodzielności.

Przyjęto cztery główne wyzwania dla polityki senioralnej, wokół których wypracowano kierunki interwencji:

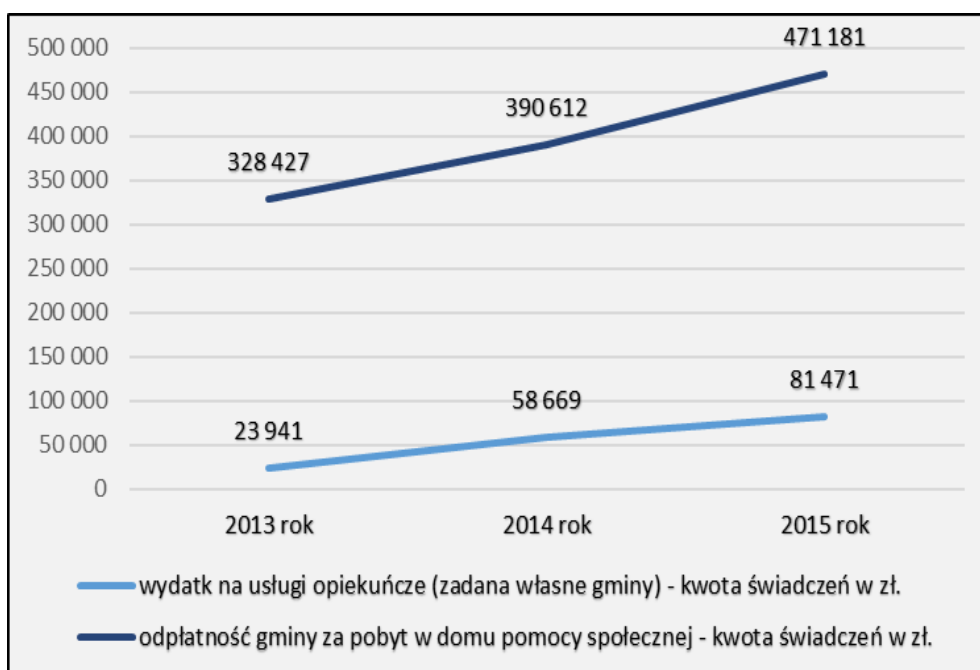
- zwiększający się udział osób starszych w populacji i przygotowanie się na wiele społecznych i ekonomicznych konsekwencji tego zjawiska,
 - wydłużenie okresu aktywności zawodowej,
 - łączenie potencjału osób starszych w obszar aktywności społecznej i obywatelskiej,
 - zapotrzebowanie na rozwiązania pozwalające osobom pracującym w wieku 50+ na godzenie życia zawodowego z rodzinnym (konieczność sprawowania opieki nad rodzicami lub innymi osobami zależnymi).

Omawiany dokument ma dać początek procesowi, który jest prowadzony w Polsce, i którego celem jest opracowanie, a następnie wdrażanie polityki senioralnej nie tylko na poziomie kraju, ale także regionu i w lokalnym środowisku.

Celem polityki senioralnej w Polsce, określonym w tymże dokumencie, *jest wspieranie i zapewnienie możliwości aktywnego starzenia się w zdrowiu oraz możliwości prowadzenia w dalszym ciągu samodzielnego, niezależnego i satysfakcjonującego życia, nawet przy pewnych ograniczeniach funkcjonalnych.*

Odpowiedzią na potrzeby środowiska lokalnego w powyższym obszarze jest utworzenie z dniem 21 grudnia 2015 roku gminnej jednostki organizacyjnej - **Dziennego Domu „Senior – WIGOR” w Wilamowicach** (Uchwała nr XV/101/15 Rady Miejskiej w Wilamowicach z dnia 25 listopada 2015 roku). Przedmiotem działalności Dziennego Domu „Senior – WIGOR” jest zapewnienie wsparcia osobom powyżej 60 roku życia (seniorzy 60+), będącymi mieszkańcami Gminy Wilamowice, nieaktywnym zawodowo, kompensowanie skutków samotności, niesamodzielnosci i niepełnosprawności poprzez propagowanie modelu godnego życia w wieku senioralnym.

Wykres Nr 4: Nakłady finansowe na usługi opiekuńcze i odpłatność za pobyt w domach pomocy społecznej w latach 2013-2015.

Źródło: opracowane na podstawie danych GOPS w Wilamowicach

Tabela Nr 11. Usługi opiekuńcze realizowane dla mieszkańców Gminy Wilamowice w latach 2014-2015.

Rok	Usługi opiekuńcze			Specjalistyczne usługi opiekuńcze			Wydatki ogółem
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Wydatki (w zł)	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Wydatki (w zł)	
2013	7	10	23 941,00	1	4	2 770,00	26 711,00
2014	13	23	58 669,00	2	8	12 090,00	70 759,00
2015	22	33	81 471,00	2	8	10 810,00	92 281,00

Źródło: dane GOPS w Wilamowicach.

Pomoc na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców Gminy Wilamowice, realizowana jest także ze środków **Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych** za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku-Białej.

Pomoc ta obejmuje dofinansowanie między innymi do:

- likwidacji barier funkcjonalnych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych (t.j. architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się);
- zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny;
- uczestnictwa osób niepełnosprawnych, a także ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych.

W analizowanym okresie lat 2013-2015 obserwuje się wzrost zainteresowania osób niepełnosprawnych powyższymi formami pomocy. W 2015 roku skorzystało z nich **202** mieszkańców Gminy (czyli o 66 więcej niż w roku 2013).

Ze środków PFRON realizowany jest także od 2012 roku program „Aktywny Samorząd”. Programem tym objętych zostało w 2015 roku **11** mieszkańców Gminy, w tym **10** osób otrzymało wsparcie finansowe przeznaczone na uzyskanie wykształcenia na poziomie wyższym.

Wsparcie w tej formie jest szansą dla osób niepełnosprawnych na uzyskanie w przyszłości pełnej niezależności i równoprawne z większością społeczeństwa uczestnictwo w życiu społecznym, rodzinnym i zawodowym.

Tabela Nr 12. Pomoc z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Rok/liczba osób		2013	2014	2015
uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych	osoby niepełnosprawne	18	17	21
	opiekunowie	7	6	8
dofinansowane do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny		104	136	158
dofinansowanie do barier funkcjonalnych		7	9	15
Razem		136	168	202

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku-Białej.

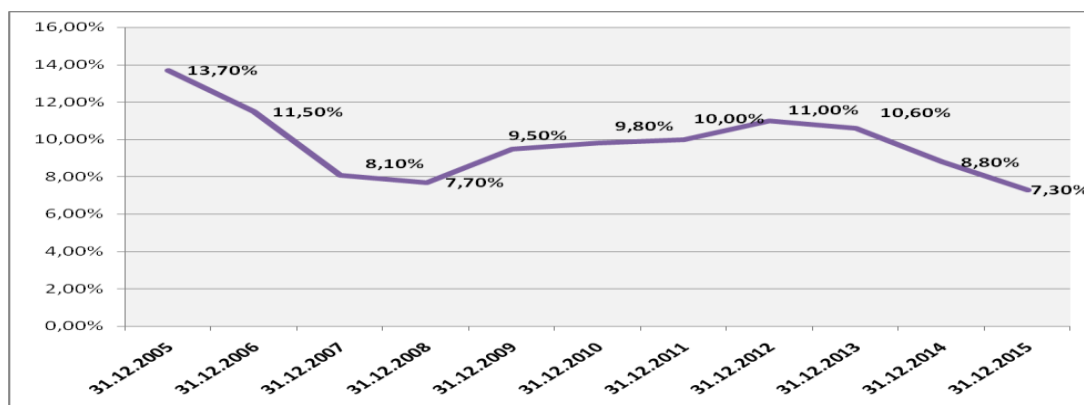
2.10. Bezrobocie

Po obserwowanym w latach 2010-2012 wzroście bezrobocia, w znacznym stopniu wywołanym globalnym kryzysem ekonomicznym, od roku 2013 zjawisko to systematycznie spada. Na dzień 31 grudnia 2015 roku w powiecie bielskim **4095** osób pozostawało zarejestrowane jako bezrobotne. Było to aż o **1935** osób mniej niż w tym samym okresie roku 2012.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku stopa bezrobocia wynosiła:

- w kraju – 9,8%,
- w województwie śląskim – 8,2%,
- w Mieście Bielsku-Białej – 4,4%,
- w powiecie bielskim – 7,3%.

Wykres Nr 5. Stopa bezrobocia w powiecie bielskim w latach 2005-2015.

Źródło: Dane PUP w Bielsku-Białej.

Statystyki Powiatowego Urzędu Pracy w Bielsku-Białej potwierdzają także spadek zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Gminy Wilamowice. Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku było ich o 155 mniej niż na koniec roku 2013.

Tabela Nr 13. Liczba bezrobotnych w Gminie Wilamowice w latach 2013-2015, według stanu na dzień 31 grudnia.

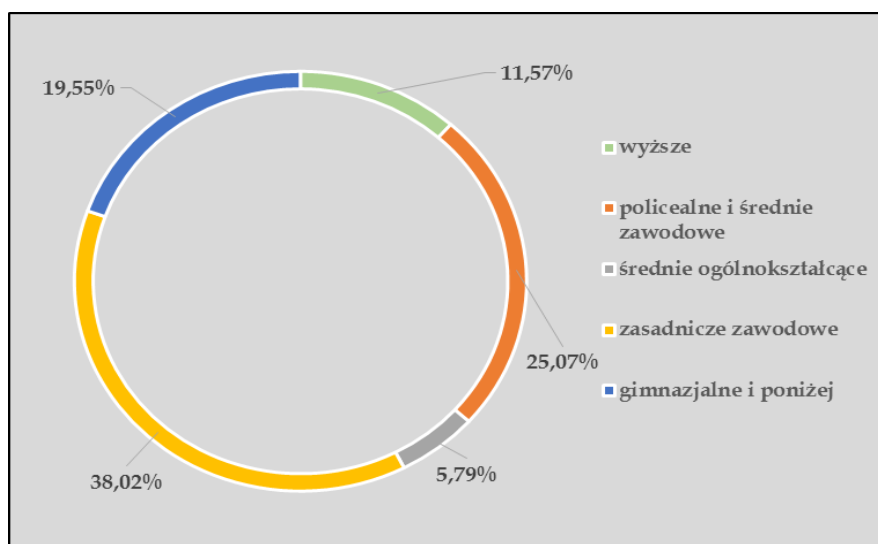
Rok	2013	2014	2015
Liczba bezrobotnych	518	438	363
w tym liczba bezrobotnych kobiet	274	236	209
udział kobiet w ogóle bezrobotnych	52,9%	53,9%	57,6%
bezrobotni powyżej 24 miesięcy	84	102	117
bezrobotni niepełnosprawni	42	25	20

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bielsku-Białej.

Wśród 363 osób zarejestrowanych jako bezrobotne w 2015 roku, 57,6% stanowiły kobiety. Niepokoić może fakt, że aż 32,2% stanowiły osoby pozostające bez pracy **powyżej 24 miesięcy** oraz, że tylko 20,1% zarejestrowanych posiadało uprawnienia do zasiłku dla bezrobotnych. 25,62% stanowiły osoby powyżej 50 roku życia. Odsetek osób do 25 roku życia wyniósł 14,33%. Wśród zarejestrowanych dominowały osoby z wykształceniem: zasadniczym zawodowym (38,02%).

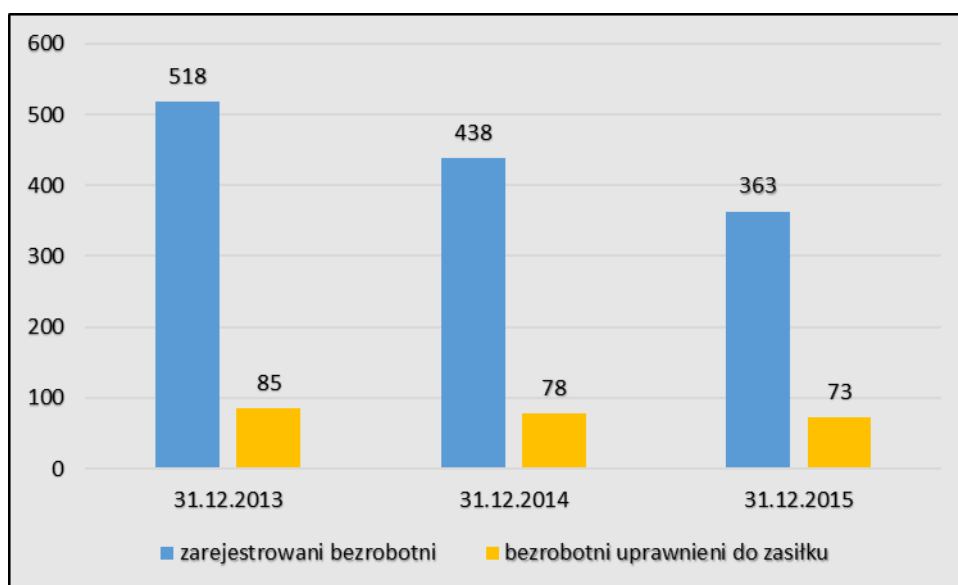
Wykształcenie średnie i policealne zawodowe posiadało 25,07% zarejestrowanych, a 19,55% - wykształcenie gimnazjalne i niższe.

Wykres Nr 6. Struktura bezrobotnych z Gminy Wilamowice według poziomu wykształcenia – stan w dniu 31.12.2015r.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych PUP w Bielsku-Białej.

Wykres Nr 7. Liczba bezrobotnych uprawnionych do zasiłku na tle wszystkich mieszkańców Gminy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bielsku-Białej w latach 2013-2015.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych PUP w Bielsku-Białej.

Problem bezrobocia jest w ostatnich latach głównym powodem udzielania pomocy osobom i rodzinom przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilamowicach.

Obok świadczeń pieniężnych, istotną w ostatnich latach (2008-2014) formą wsparcia osób bezrobotnych w Gminie Wilamowice był realizowany bezpośrednio przez Ośrodek Pomocy Społecznej projekt systemowy „*Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców Gminy Wilamowice*” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Projekt ten skierowany był do osób znajdujących się w przestrzeni ubóstwa i wykluczenia społecznego, znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, borykających się z problemem bezrobocia. Jedną z wykorzystanych form wsparcia była organizacja, od roku 2014 staży, dająca możliwość osobom bezrobotnym zdobycia doświadczenia zawodowego.

Działania te są nadal kontynuowane poprzez realizację w partnerstwie projektu *Powiat bielski – Partnerstwo, Integracja, Aktywizacja*”. Projekt realizowany jest przez Powiat Bielski (Lidera) w partnerstwie z ośmioma gminami (Partnerzy): Bestwina, Czechowice-Dziedzice, Jasienica, Jaworze, Kozy, Szczyrk, Wilamowice, Wilkowice.

Głównym celem projektu realizowanego w okresie od **01 października 2015 roku do 31 grudnia roku 2017** jest partnerskie wdrażanie programów aktywnej integracji na terenie powiatu, w oparciu o kompleksowe działania, których zastosowanie prowadzi do zwiększenia zdolności do zatrudnienia oraz integracji społeczno-zawodowej osób i grup doświadczających wykluczenia społecznego. Grupę docelową w projekcie stanowią osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w podziale na:

- *osoby bezrobotne i bierne zawodowo* (w tym niepełnosprawne) zamieszkałe na terenie gmin: Bestwina, Czechowice-Dziedzice, Jasienica, Jaworze, Kozy, Szczyrk, Wilamowice Wilkowice,
- osoby niepełnosprawne zamieszkałe na terenie wszystkich gmin powiatu bielskiego.

Równocześnie Powiat Bielski obejmie wsparciem osoby usamodzielniane, w tym młodzież z ośrodków wychowawczych i ośrodków socjoterapii.

Powyższy Projekt stwarza szanse dla osób długotrwale bezrobotnych na przywrócenie im aktywnej postawy, którą utracili wskutek długotrwałej bezczynności.

Możliwości na uzyskanie wsparcia przez osoby bezrobotne daje utworzenie w dniu **2 listopada 2015 roku Klubu Integracji Społecznej**, którego podmiotem prowadzącym jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilamowicach. Klub Integracji Społecznej rozpoczął działalność **od 1 stycznia 2016 roku**. Można w nim organizować w szczególności:

- działania mające na celu pomoc w znalezieniu pracy na czas określony, w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy u pracodawców, wykonywania usług na podstawie umów cywilnoprawnych oraz przygotowanie do podjęcia zatrudnienia lub podjęcia działalności w formie spółdzielni socjalnej;
- prace społecznie użyteczne;
- roboty publiczne;
- poradnictwo prawne;
- działalność samopomocową w zakresie zatrudnienia, spraw mieszkaniowych i socjalnych;
- staże, o których mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Środki na realizację projektu w okresie od 01 października 2015 roku do 31 grudnia roku 2017 wynoszą **338 571,00 zł**. Przewiduje się, że w tym okresie wsparciem objętych zostanie **20** mieszkańców Gminy.

Dane dotyczące realizacji projektów za lata 2013-2014 przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela Nr 14. Realizacja projektów systemowych w Gminie Wilamowice w latach 2013-2014.

Rok	Liczba beneficjentów ostatecznych	Wartość projektu (w zł)	Działania w ramach projektu (z wyjątkiem kursów zawodowych)	Kursy zawodowe oraz kursy dostarczające nowych umiejętności
2013	15	170 294,94	- indywidualne konsultacje z trenerem pracy; - warsztaty grupowe z psychologiem: „Trening kompetencji i umiejętności społecznych”; - warsztaty grupowe z trenerem pracy: „Akademia poszukiwania pracy”; - warsztaty grupowe: kurs obsługi komputera i internetu; - wycieczka o charakterze edukacyjnym; - piknik rodzinny; - kampania edukacyjna, dotycząca problemu przemocy (w tym spotkania, dotyczące profilaktyki przemocy zorganizowane w szkołach; - w ramach kampanii „Przemoc to	- nowoczesny sprzedawca z obsługą kasy fiskalnej; -specjalista do spraw księgowo-płacowych; - opiekun osób starszych, niepełnosprawnych i dzieci; - kucharz; - masażysta (masaż leczniczy, kosmetyczny i odnowa biologiczna); - spawanie metodą MAG i TIG; - magazynier z komputerową obsługą hurtowni,

			niemość" – konkurs plastyczny z nagrodami dla 111 uczestników.	fakturowaniem i obsługą wózka widłowego; - specjalista do spraw kadrowości i ZUS.
2014	15	193 256,00	- warsztaty: „Akademia poszukiwania pracy i przedsiębiorczości”; - trening kompetencji i umiejętności społecznych; - indywidualne poradnictwo trenera pracy.	- nowoczesny sprzedawca z obsługą kasy fiskalnej; - pracownik administracyjny do spraw kadr, płac i ZUS; - asystentka (sekretarka w nowoczesnej firmie; - magazynier z komputerową obsługą hurtowni, fakturowaniem i obsługą wózka jezdniowego plus moduł spedytora; - arteterapia; - prawo jazdy kat. C, - staże zawodowe dla 11 uczestników.

Źródło: dane GOPS w Wilamowicach.

2.11. Przeciwdziałanie patologiom społecznym.

2.11.1. Problemy alkoholowe i narkomania.

Problemy związane z alkoholem mają w naszym kraju szczególne znaczenie z uwagi na rozmiar szkód, jakie z sobą niosą, a także kosztów społecznych i ekonomicznych. Konsumpcja alkoholu wywiera znaczący wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne osób oraz rodzin. Jej konsekwencje dotyczą nie tylko osób pijących szkodliwie, ale wpływają na całą populację. Nadużywanie alkoholu powoduje wiele szkód społecznych, do których należą między innymi przestępczość, wypadki samochodowe, zakłócenia bezpieczeństwa publicznego, przemoc w rodzinie, ubóstwo czy bezrobocie. Stąd też działania w zakresie zapobiegania problemom alkoholowym oraz ich rozwiązywania powinny być przedmiotem szczególnej troski ze strony organów administracji rządowej i samorządowej.

Z raportu Światowej Organizacji Zdrowia "The European Health Report 2015" wynika, że na jednego przeciętnego Europejczyka przypada najwięcej na świecie, bo aż 11 litrów

wypijanego rocznie czystego alkoholu. Duża jest jednak rozpiętość w jego spożyciu między poszczególnymi mieszkańcami. W krajach islamskich, takich jak Turcja i Azerbejdżan, na jedną osobę przypada 1,4 l czystego alkoholu rocznie, tymczasem Białorusini każdego roku wypijają średnio 14,4 litry czystego alkoholu. Przeciętny Polak wypił w 2012 roku 10,2 litra czystego alkoholu, czyli tyle samo, co w 2008 roku.

Z przeprowadzonego w końcu 2014 roku przez Główny Urząd Statystyczny Europejskiego Ankietowego Badania Zdrowia (EHIS) wynika, że odsetek osób dorosłych pijących napoje alkoholowe uległ niewielkiej zmianie (spadł z 74% do 72%) natomiast całkowitą abstynencję (w ciągu ostatnich 12 miesięcy) zadeklarowało 28% dorosłych mieszkańców Polski. Odsetek kobiet pijących alkohol zmniejszył się z około 66% w 2009 roku do 63% w 2014 roku. Wśród mężczyzn również spadł z 85% do 83%. Najliczniejszą grupę pijących alkohol stanowią osoby w wieku 30-49 lat. Kobiety o wiele rzadziej niż mężczyźni deklarowały częstsze picie alkoholu, choć dysproporcje te są stopniowo coraz mniejsze. Do picia alkoholu co najmniej 1 raz w tygodniu przyznał się co 3 pijący mężczyzna, a tylko co 7 pijąca alkohol kobieta.

Co 4 osoba deklarująca spożywanie alkoholu w ciągu ostatnich 12 miesięcy piła alkohol przynajmniej 1 raz w tygodniu, głównie w dni weekendowe (między piątkiem i niedzielą). Do picia w pozostałe dni tygodnia (od poniedziałku do czwartku) przyznało się jedynie 61% pijących alkohol co najmniej 1 raz w tygodniu. Wyniki badania potwierdziły informacje, że piwo z powodzeniem wyparło wódkę i inne napoje spirytusowe.

Badania pokazały także, iż używanie substancji psychoaktywnych innych niż alkohol i tytoń to zjawisko bardzo rzadko deklarowane. Do substancji najbardziej rozpowszechnionych należą przetwory konopii. Co dwudziesta dorosła osoba co najmniej 1 raz w swoim życiu te substancje zażywała, ale w ciągu ostatnich 12 miesięcy mniej niż 1,5% badanych. Używanie marihuany lub haszyszu występuje częściej wśród mężczyzn niż wśród kobiet.

W przypadku tych środków najwięcej doświadczeń miały osoby młode do 39 roku życia.

Działania dotyczące rozwiązywania problemów alkoholowych na terenie **Gminy Wilamowice**, poza Ośrodkiem Pomocy Społecznej, realizowane są przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku GKRPA liczyła 9 osób. Na terenie Gminy działał 1 Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin. Działalność Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego dotyczyła następującego zakresu:

- rozpoznanie problemu zgłaszanego przez klienta;

- motywowanie osób uzależnionych i członków ich rodzin do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia uzależnienia od alkoholu, kierowanie do specjalistycznego leczenia;
- motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie, ale nieuzależnionych, do zmiany szkodliwego wzoru picia;
- udzielanie wsparcia osobom uzależnionym po zakończonym leczeniu odwykowym;
- udzielanie konsultacji osobom doświadczającym przemocy w rodzinie;
- motywowanie do uczestnictwa w oddziaływaniach adresowanych do osób stosujących przemoc;
- udzielanie pomocy prawnej;
- gromadzenie i przekazywanie aktualnych informacji na temat dostępnych miejsc specjalistycznej pomocy;
- pomoc psychologa i terapeuty uzależnień.

Pracownikami Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego w 2015 roku były 3 osoby: **1** specjalista psychoterapii uzależnień, **1** instruktor terapii uzależnień, **1** prawnik.

Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w związku z problemem alkoholowym nieznacznie spada. W 2015 roku pomocą z tego tytułu objęto tylko 13 rodzin (w roku 2013 było to 17 a w roku 2014 – 15 rodzin).

Na przestrzeni lat 2013-2015 spada także liczba osób z terenu Gminy doprowadzonych przez funkcjonariuszy Policji do *Ośrodka Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym w Bielsku-Białej*, celem wytrzeźwienia. W roku 2013 było to **68** osób, w 2014 – **61** osób a w roku 2015 - **59** osób. **59** zatrzymanych w 2015 roku stanowiło **5,1%** ogółu osób doprowadzonych z terenu powiatu bielskiego (1162 osoby).

Obserwowany jest natomiast na terenie Gminy wzrost liczby osób obejmowanych programami profilaktycznymi. Odbiorcami działań o charakterze profilaktycznym, w tym programami profilaktycznymi rekomendowanymi przez Krajowe Biuro Przeciwdziałania Narkomanii, Ośrodek Rozwoju Edukacji lub Państwową Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych są uczniowie, nauczyciele oraz rodzice. W 2015 roku tymi działaniami objęto około **2361** osób.

Obserwuje się także nieznaczny wzrost liczby osób, w stosunku do których GKRPA podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od

alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia od uzależnienia alkoholu oraz wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego.

Wybrane działania GKRPA, a także wysokość środków finansowych przeznaczanych przez Gminę Wilamowice na realizację *gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz gminnego programu przeciwdziałania narkomanii* pokazane zostały w tabelach poniżej.

Sprawozdania MPiPS – 03 Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wilamowicach za lata 2013-2015 wskazują, że wśród ogółu rodzin obejmowanych pomocą Ośrodka problem narkomanii nigdy nie wystąpił. Z opracowania: *Aktualizacja diagnozy problemów społecznych powiatu bielskiego w obszarze pomocy społecznej za 2014 rok* wynika, że problem ten odnotowały tylko 3 Ośrodki Pomocy Społecznej: Buczkowice, Czechowice-Dziedzice i Kozy i dotyczył on tylko 10 rodzin.

Z opracowania tego wynika także, iż w analizowanym okresie w Poradni Terapii Uzależnień od Substancji Psychoaktywnych w SPZOZ w Bielsku - Białej leczyło się **29** osób z terenu Powiatu Bielskiego, w tym tylko **2** osoby z Gminy Wilamowice.

W ocenie tychże statystyk zachować należy jednak sporą dozę ostrożności. Wskazań ich na pewno nie należy interpretować jako braku problemów z narkotykami. Bowiem jednostki lecznictwa i terapii uzależnień wskazują, że osoby, które chcą zerwać z nałogiem często celowo oddalają się od miejsc i środowisk silnie skojarzonych z zażywaniem środków psychoaktywnych. Między innymi powyższe może powodować ograniczenia w zakresie możliwości oszacowania faktycznej skali tego zjawiska na terenie Gminy.

Niezależnie od tego zwrócić należy uwagę, na fakt, że w Gminie systematycznie wzrastają środki wykorzystywane na realizację *gminnego programu przeciwdziałania narkomanii*. W 2013 roku na ten cel wydano **4 964, 40 zł**, w roku 2014 – **9 900,00 zł**, a w roku 2015 – **10 672,02 zł**.

Tabela Nr 15. Problem alkoholowy wśród klientów Ośrodka Pomocy Społecznej w Wilamowicach w latach 2013-2015.

Wyszczególnienie	2013	2014	2015
Liczba rodzin, którym przyznano pomoc w związku z alkoholizmem	17	15	13
w tym na wsi	13	10	9
Liczba osób w rodzinach	36	30	27

Źródło: Dane GOPS w Wilamowicach.

Tabela Nr 16. Liczba mieszkańców Gminy Wilamowice doprowadzonych do Ośrodka Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym w Bielsku-Białej w latach 2013 -2015.

Wyszczególnienie	2013	2014	2015
Liczba doprowadzonych do OPPA w Bielsku-Białej mieszkańców Powiatu Bielskiego	959	1142	1162
Liczba doprowadzonych do OPPA w Bielsku-Białej mieszkańców Gminy Wilamowice	68	61	59
Udział mieszkańców Gminy Wilamowice	7,1%	5,3%	5,1%

Źródło: Dane Ośrodka Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym w Bielsku-Białej.

Tabela Nr 17. Wybrane elementy działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Działania podjęte przez GKRPA	Rok		
	2013	2014	2015
Liczba członków rodzin osób z problemem alkoholowym, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy.	58	23	28
Liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu.	30	25	25
Liczba osób, w stosunku do których GKRPA podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia od uzależnienia alkoholu.	14	16	17
Liczba osób, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	10	10	13

Źródło: dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – sprawozdanie PARPA G-1.

Tabela Nr 18. Liczba uczestników programów profilaktycznych w latach 2013-2015.

Wyszczególnienie	2013	2014	2015
Uczniowie	1676*	1728*	1860*
Nauczyciele	195	201	201
Rodzice	ok. 250	ok. 250	ok.300
RAZEM	ok. 2121	ok.2179	ok.2361

*Uwaga: jedna osoba może uczestniczyć w kilku programach.

Źródło: dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – sprawozdanie PARPA G-1.

Tabela Nr 19. Środki finansowe na realizację gminnego programu profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych i gminnego programu przeciwdziałania narkomanii w latach 2013-2015.

Wysokość środków (w zł.)	Rok		
	2013	2014	2015
Łączna wysokość środków finansowych uzyskanych przez Gminę z tytułu rocznych opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych wydanych przedsiębiorcom, których działalność polega na organizacji przyjęć, a także jednorazowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	239 802,58	246 441,00	275 600,15
Środki zaplanowane w budżecie Gminy na realizację gminnego programu profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych	272 630,18	298 360,00	357 100,00
Środki faktycznie wykorzystane	220 021,01	180 876,00	192 251,01
Środki wykorzystane na realizację gminnego programu przeciwdziałania narkomanii	4 964,40	9 900,00	10 672,02

Źródło: dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – sprawozdanie PARPA G-1.

2.11.2. Przemoc.

Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, *przemoc w rodzinie* to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków najbliższej rodziny a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną,

wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Szacowanie skali zjawiska przemocy w rodzinie jest bardzo trudne. Są to zachowania nieakceptowane społecznie, dlatego wielu sprawców ukrywa takie fakty. Również ofiary przemocy nie zawsze chcą się do nich przyznawać między innymi dlatego, że uznają je za wstydlive. Jednakże, jak wskazują badania ogólnopolskie przemoc, zarówno fizyczna jak i psychiczna jest zjawiskiem dość powszechnym.

Statystyki Komendy Głównej Policji wskazują, że w roku 2015 w Polsce Policja wypełniła **75 495** formularzy „Niebieska Karta”, odnotowała **97 501** ofiar przemocy i **76 034** osób podejrzewanych o przemoc (sprawców). Powyższe dane potwierdzają spadek w stosunku do roku 2014 odnotowanych w tym obszarze zdarzeń (77 808 formularzy „Niebieska Karta”, 105 332 ofiary przemocy i 78 489 osób podejrzewanych o przemoc).

Zgodnie z art. 9a ust. 1 cytowanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie *Gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym.*

Zespół Interdyscyplinarny Gminy Wilamowice powołany został Zarządzeniem Nr 67/2011 Burmistrza Wilamowic z dnia 16 września 2011 roku.

Zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego, zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, jest integrowanie i koordynowanie działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, GKRPA, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, a także prokuratorów oraz przedstawicieli innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- 2) podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- 3) inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- 4) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 5) inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

W Gminie przyjęto także *Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Wilamowice na lata 2012-2018* (Uchwała Nr XVI/133/11 Rady Miejskiej w Wilamowicach z dnia 30 grudnia 2011 r.), którego celem

głównym jest minimalizacja zjawiska przemocy na terenie Gminy Wilamowice poprzez stworzenie sprawnego systemu pomocy ofiarom oraz sprawcom przemocy w rodzinie.

Dane Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Wilamowice wykazują, że wzrasta liczba rodzin znajdujących się w kręgu zainteresowania Zespołu.

W roku 2015 były to 52 środowiska, czyli aż o 21 więcej niż w roku 2014. Jednak równocześnie zaobserwować można systematyczny spadek liczby zdarzeń wymagających wprowadzenia procedury „Niebieska Karta”, która obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie, z 49 w roku 2013 do 34 w roku 2015. Powyższe może wskazywać na wzrost skuteczności działań podejmowanych w środowiskach zagrożonych przemocą, jak również dotkniętych tym zjawiskiem, powodujących mniejszą powtarzalność aktów przemocy. Zespół działa także na zasadzie wydłużania monitoringu sytuacji rodzin, w których wystąpił problem przemocy.

Analizując omawiany problem zauważyć można także znikomy udział sprawców przemocy z terenu Gminy w realizowanych przez powiat *programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie*.

Dla pełnego zobrazowania tej sytuacji w tabeli poniżej ujęto także rok 2016, gdyż było on pierwszym od roku 2013, w którym program ukończyły 3 osoby z terenu Gminy Wilamowice.

Tabela Nr 20. Procedura Niebieskiej Karty realizowana przez Zespół Interdyscyplinarny i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilamowicach

Wyszczególnienie	2013	2014	2015
Liczba środowisk	34	31	52
Liczba wizyt w środowisku	75	70	115
Liczba konsultacji indywidualnych	78	109	83
Liczba Niebieskich Kart	49	45	34
Liczba posiedzeń (spotkań) grup roboczych	19	18	23
Liczba zakończonych Niebieskich Kart	23	20	31

Źródło: dane GOPS w Wilamowicach i Zespołu Interdyscyplinarnego.

Tabela Nr 21. Udział mieszkańców Gminy Wilamowice w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie.

Rok	liczba zgłoszonych do udziału w programie			przystąpili do realizacji programu	ukończyli realizację programu
	ogółem	przez OPS	przez Sąd		
2013	0	0	0	0	0
2014	2	0	2	1	0
2015	0	0	0	0	0
2016	8	8*	2*	4	3

*Uwaga: dwie osoby skierowane zostały zarówno przez OPS jak też przez Sąd.

Źródło: Dane PCPR w Bielsku-Białej.

2.11.3. Interwencje Policji, przestępczość, zdarzenia w ruchu drogowym.

Dane statystyczne Komisariatu Policji w Kobiernicach potwierdzają, że w okresie lat 2014-2015 ogólna liczba zdarzeń odnotowanych przez funkcjonariuszy Policji na terenie Gminy utrzymuje się na stałym poziomie.

Nieznacznie spadła natomiast liczba zaistniałych przestępstw kryminalnych z **128** w roku 2014 do **117** w roku 2015.

Wśród rodzajów przestępstw dominują przestępstwa przeciwko mieniu.

W roku 2015 stanowiły one 74,3% ogółu dokonanych na terenie Gminy przestępstw.

Wzrosła także odnotowana przez Komisariat liczba zdarzeń w ruchu drogowym.

Tabela Nr 22. Rodzaje zdarzeń odnotowanych przez Komisariat Policji w Kobiernicach w Gminie Wilamowice w latach 2014-2015.

Rodzaje i liczba zdarzeń	Rok	
	2014	2015
Interwencje:	628	630
w tym: interwencje domowe	126	100
Zdarzenia w ruchu drogowym	16	31
w tym: kolizja drogowa	0	0
kierujący w stanie po użyciu alkoholu	1	0
kierujący w stanie nietrzeźwości	14	25
Zaistniałe przestępstwa kryminalne	128	117
Razem zaistniałe zdarzenia	772	778

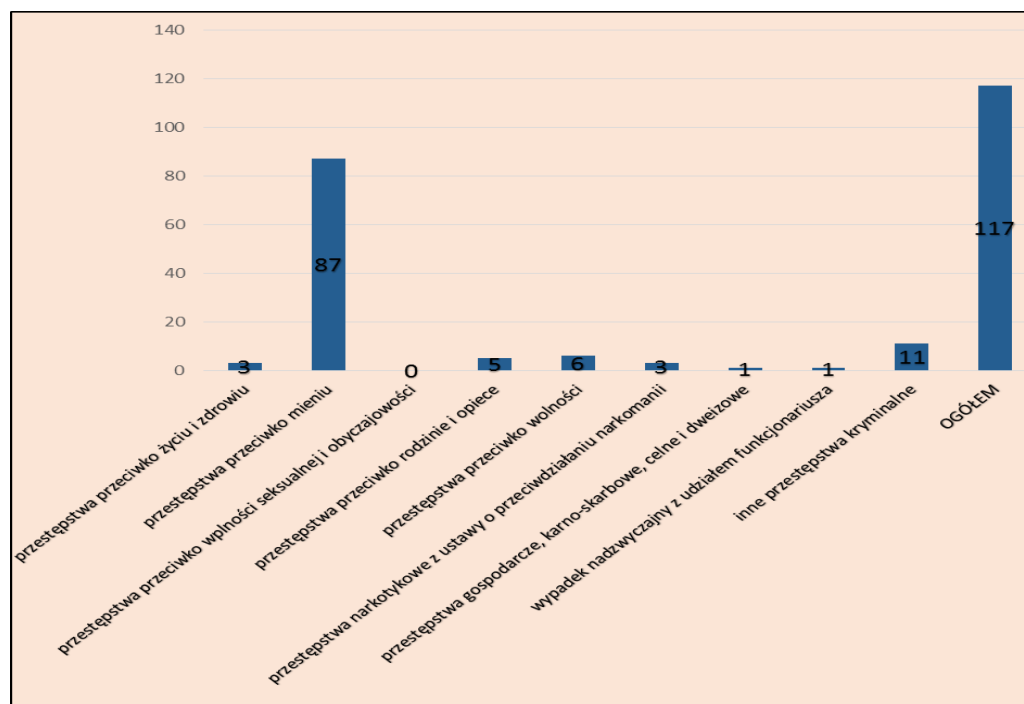
Źródło: Dane Komisariatu Policji w Kobiernicach.

Tabela Nr 23. Przestępstwa dokonywane na terenie Gminy Wilamowice w latach 2014-2015.

Rodzaj przestępstwa	Rok	
	2014	2015
Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	4	3
Przestępstwa przeciwko mieniu	95	87
Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajowości	0	0
Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece	8	5
Przestępstwa przeciwko wolności	5	6
Przestępstwa narkotykowe z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	2	3
Przestępstwa gospodarcze, karno -skarbowe, celne i dewizowe	0	1
Wypadek nadzwyczajny z udziałem funkcjonariusza	1	1
Inne przestępstwa kryminalne	13	11
Razem	128	117

Źródło: Dane Komisariatu Policji w Kobiernicach.

Wykres Nr 8. Rodzaje przestępstw dokonywanych na terenie Gminy Wilamowice w roku 2015.

Źródło: Dane Komisariat Policji w Kobiernicach.

Statystyki dotyczące ruchu drogowego na terenie Gminy Wilamowice udostępnione przez Wydział Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej Policji w Bielsku-Białej, za lata 2013-2015 również wskazują na coroczny wzrost zdarzeń w ruchu drogowym.

Tabela Nr 24. Liczba zdarzeń w ruchu drogowym na terenie Gminy Wilamowice odnotowana przez Wydział Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej Policji w Bielsku-Białej.

Wyszczególnienie	2013	2014	2015
Liczba kolizji	96	96	106
Liczba wypadków	6	16	17
Liczba zdarzeń ogółem	102	112	123

Źródło: dane Wydział Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej Policji w Bielsku-Białej.

Wśród programów prewencyjnych dedykowanych mieszkańcom Gminy Wilamowice Komisariat Policji w Kobiernicach wymienia:

Świat wokół nas – zagrożenia.

Program realizowany jest wraz z Książnicą Beskidzką w Bielsku-Białej a partnerem w jego realizacji jest Akademickie Centrum Informatyczne Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej. Część zajęć odbywa się z wykorzystaniem zasobów tej instytucji.

Program skierowany jest do młodzieży szkół ponadgimnazjalnych.

Ponieważ jak wynika z badań dotyczących kategorii wiekowej sprawców przestępstw osoby w wieku od 13 do 24 lat popełniają około 42% - 45% wszystkich przestępstw kryminalnych stwierdzonych na terenie działania Komendy Miejskiej Policji w Bielsku-Białej.

Głównym celem programu jest kreowanie wśród młodzieży prospołecznych postaw opartych na poszanowaniu prawa i aktywnym zainteresowaniu zjawiskami społecznymi.

Kampania społeczna NIE REAGUJESZ – AKCEPTUJESZ.

Głównym celem kampanii jest wzbudzenie w społeczeństwie braku akceptacji zachowań negatywnych, przestępczych i uciążliwych.

Jednocześnie Policja oczekuje współdziałania z mieszkańcami i powiadamiania służb policyjnych o zachowaniach wymagających natychmiastowej reakcji.

Bezpieczna droga do szkoły.

Program polegający na edukowaniu uczniów pierwszych klas szkół podstawowych (przekraczanie jezdni, poruszanie się po niej w przypadku braku chodnika lub pobocza, zachowanie w miejscach oczekiwania na przyjazd autobusu), a także kontroli transportu przewożącego dzieci.

Odpowiedzialność nieletnich za czyny karalne.

Program mający na celu uświadomienie zasad odpowiedzialności za czyny stanowiące przestępstwa i wykroczenia.

Zagrożenia – jak ich unikać.

Program skierowany do przedszkolaków, mający na celu uświadomienie, jak ważną rzeczą jest bezpieczeństwo oraz jak należy postępować w różnych sytuacjach życiowych, aby unikać zagrożeń.

2.12. Edukacja.

Na system edukacji w Gminie Wilamowice w roku szkolnym 2015/2016 składało się sześć przedszkoli, pięć szkół podstawowych oraz trzy gimnazja. Były to:

- Przedszkole Publiczne w Pisarzowicach przy ul. Św. Marcina 2;
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Heczmarowicach przy ul. Krakowskiej 110 w skład którego wchodzi:
 - Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Heczmarowicach, ul. Krakowska 110,
 - Przedszkole Publiczne w Heczmarowicach, ul. Stawowa 8.
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Pisarzowicach przy ul. Św. Floriana 28;
- Gimnazjum im. Jana Pawła II w Pisarzowicach przy ul. Św. Floriana 28;
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Starej Wsi przy ul. Dolnej 12 w skład którego wchodzi:
 - Szkoła Podstawowa im. Ks. Kanonika Stefana Wojtyłki w Starej Wsi, ul. Dolna 12,
 - Przedszkole Publiczne w Dankowicach, ul. Św. Wojciecha 25.
- Zespół Szkół w Dankowicach przy ul. Szkolnej 4, w skład którego wchodzi:

- Szkoła Podstawowa im. Stanisława Staszica w Dankowicach,
- Gimnazjum im. Ludmiły i Adolfa Kalicińskich w Dankowicach.
- Zespół Szkół w Wilamowicach przy ul. Rynek 14, w skład którego wchodzi:
 - Przedszkole Publiczne w Wilamowicach,
 - Szkoła Podstawowa im. Abpa Józefa Bilczewskiego w Wilamowicach,
 - Gimnazjum im. Św. Abpa Józefa Bilczewskiego w Wilamowicach.
- Przedszkole Niepubliczne „Ochronka” im. Św. Józefa Bilczewskiego w Wilamowicach przy ul. Piłsudskiego 1;
- Katolickie Przedszkole Niepubliczne „Pod Skrzydłami” w Hecznarowicach przy ul. Krakowskiej 119.

Tabela Nr 25. Edukacja w Gminie Wilamowice w latach 2012-2015

Edukacja	2012/13	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Przedszkola	5	6	6	6
Dzieci w przedszkolach	590	611	614	524
Szkoły podstawowe	5	5	5	5
Uczniowie szkół podstawowych	953	987	1083	1217
Szkoły gimnazjalne	3	3	3	3
Uczniowie szkół gimnazjalnych	495	486	444	443
Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach: podstawowych	23	22	22	21
gimnazjalnych	25	23	21	21

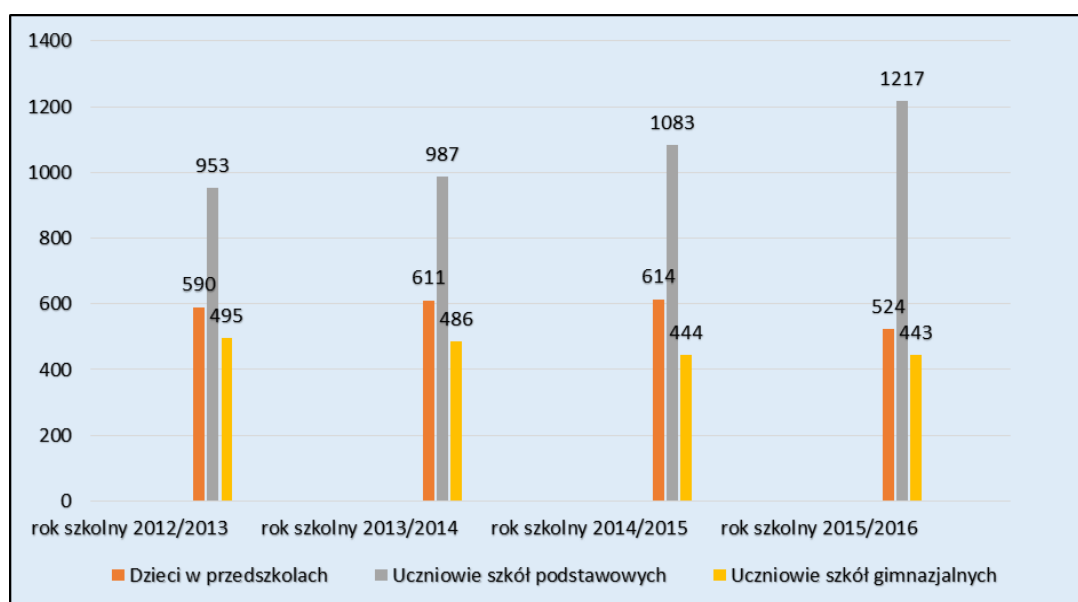
Źródło: dane GUS, US Katowice

W Gminie zauważalny jest systematyczny wzrost uczniów szkół podstawowych, co jest zjawiskiem korzystnym i może wynikać z korzystnego wskaźnika salda migracji, dodatniego przyrostu naturalnego, a także trendu osiedlania się osób i rodzin na obszarach pozamiejskich. Obserwowany jest natomiast spadek liczby uczniów szkół gimnazjalnych. Badania Instytutu Badań Edukacyjnych („Autoselekcja na progu gimnazjum – działania rodziców w kontekście działań szkół i polityki samorządu” - autorzy Agnieszka Dziemianowicz-Bąk, Jan

Dzierzgowski, Anna Wojciuk, Warszawa 2015) wskazują na dwa mechanizmy selekcyjne, dotyczące wyboru szkoły poza miejscem zamieszkania.

Na pierwszy z nich składają się działania szkół związane z rekrutacją uczniów spoza własnego obwodu (np. tworzenie oddziałów językowych lub autorskich) - ten proces badacze nazywają selekcją na progu gimnazjalnym. Drugi obejmuje działania rodziców, związane z wyborem szkoły - to zjawisko określają mianem autoselekcji. Równocześnie na powyższą sytuację wpływ ma także rozwijający się rynek szkolnictwa niepublicznego. Jego szeroka oferta (gimnazja społeczne, prywatne, wyznaniowe etc.) zwiększa konkurencję między szkołami i stwarza rodzicom dodatkowe możliwości w zakresie wyboru szkoły.

Wykres Nr 9. Liczba dzieci w przedszkolach i szkołach na terenie Gminy Wilamowice.

Źródło: dane GUS, US Katowice

Kwestie z obszaru edukacji dla potrzeb niniejszej Strategii winny być rozpatrywane również w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych wśród dzieci i młodzieży. W 2015 roku w ramach międzynarodowego projektu: „European School Survey Project on Alcohol and Drugs” (ESPAD) Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie zrealizowały audytoryjne badania ankietowe na próbie reprezentatywnej

uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych (wiek: 15-16 lat) oraz klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (wiek: 17-18 lat) naszego kraju. Celem badania był przede wszystkim pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych, ale także ocena czynników wpływających na rozpowszechnienie, ułożonych zarówno po stronie popytu na substancje, jak i ich podaży.

Z badań tych wynika, że napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 83,8% uczniów z młodszej grupy i 95,8% uczniów z starszej grupy. Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 48,6% piętnasto-szesnastolatków i 82,3% siedemnasto-osiemnastolatków. Najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród całej młodzieży jest piwo, a najmniej – wino. Wysoki odsetek badanych przyznaje się do przekraczania progu nietrzeźwości. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem, chociaż raz upiło się 12,5% uczniów z młodziej kohorty i 19,7% ze starszej grupy wiekowej. W czasie całego życia ani razu nie upiło się tylko 63,1% uczniów młodszych i 35,6% uczniów starszych.

Palenie tytoniu jest zachowaniem mniej powszechnym. Chociaż raz w życiu paliło 56,2% gimnazjalistów i 71,5% uczniów ze starszej grupy. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 26,4% uczniów z grupy młodziej i 41,7% ze starszej.

Palenie tytoniu jest obecnie podobnie rozpowszechnione wśród dziewcząt jak wśród chłopców. Picie napojów alkoholowych jest nieznacznie bardziej rozpowszechnione wśród chłopców niż wśród dziewcząt, chociaż niektóre wskaźniki picia są już takie same. Wyniki badania wskazują na znacznie niższy poziom rozpowszechnienia używania substancji nielegalnych, niż legalnych, szczególnie alkoholu i tytoniu. Większość badanych nigdy po substancje nielegalne nie sięgała. Wśród tych, którzy mają za sobą takie doświadczenia większość stanowią osoby, które co najwyżej eksperymentowały z marihuaną lub haszyszem.

Z raportów przygotowanych na potrzeby opracowania niniejszej Strategii przez dyrektorów oraz pedagogów *Szkół z terenu Gminy Wilamowice*, wynika, że zjawiska patologii społecznej w szkołach występują incydentalnie lub wcale nie zostały odnotowane. Pedagodzy szkolni zauważają sporadyczne przypadki uczniów zaniedbanych, zagrożonych niedostosowaniem społecznym, co wynika z ich pochodzenia z rodzin niewydolnych wychowawczo, którym szkoła na bieżąco stara się pomagać.

Ponadto wymienia się incydenty używania alkoholu w trakcie dyskotek szkolnych, nikotynizmu w starszych klasach gimnazjum, 2 incydenty posiadania przez uczniów marihuany, mobbing rówieśniczy, pojedyncze przypadki uzależnienia od komputera, autoagresję (cięcie się) wśród dziewcząt w związku z wysokim poziomem napięcia psychicznego.

Analiza zgromadzonego materiału wskazuje natomiast na szeroki w ostatnich latach wachlarz oddziaływań profilaktycznych względem dzieci i młodzieży, które obejmowały obok profilaktyki uzależnień szereg innych zagadnień m.in. dotyczących uzależnienia od internetu i komputera, zapobiegania przemocy i agresji.

Wśród zrealizowanych programów i projektów profilaktyczno-wychowawczych znalazły się między innymi:

Program „Spójrz inaczej”.

Program ten uczy dzieci rozumienia siebie i innych, rozpoznawania i zaspokajania własnych potrzeb i wyrażania emocji w konstruktywny sposób, lepszego radzenia sobie z różnymi problemami, umiejętności dobrego współżycia z innymi i znajdowania w sobie oparcia w trudnych sytuacjach, tak, aby w przyszłości nie sięgały w tym celu po środki uzależniające.

Program „Saper, czyli jak rozminować agresję”.

Celem Programu jest rozbudzenie u dzieci świadomości odpowiedzialności za własne działania, a także zwiększenie umiejętności radzenia sobie z własną złością oraz przejawami agresji.

Program „Klub bezpiecznego Puchatka”.

Celem Programu jest edukacja i poprawa bezpieczeństwa dzieci, które rozpoczynają naukę w szkole oraz wspieranie ich rozwoju. Program zwraca uwagę na potencjalne zagrożenia, uświadamia dzieciom i ich rodzicom skutki niebezpiecznych zachowań w domu, szkole i na drodze.

Program „Nie pal przy mnie proszę”.

Program edukacji antytytoniowej pod patronatem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Bielsku-Białej, którego celem jest uporządkowanie i poszerzenie

informacji na temat zdrowia, kształtowanie u dzieci postaw odpowiedzialności za własne zdrowie, uświadomienie dzieciom, że palenie tytoniu jest szkodliwe dla zdrowia, uwrażliwienie dzieci na szkodliwe oddziaływanie dymu papierosowego związane z biernym paleniem, wykształcenie u dzieci umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, gdy inni ludzie przy nich palą.

Program „Trzymaj formę”.

Program realizowany pod patronatem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Bielsku-Białej, którego celem jest kształtowanie prozdrowotnych nawyków/stylu życia i sposobu odżywiania, zachęcenie do aktywności fizycznej (zarówno w ramach zajęć szkolnych jak i rekreacji), dostarczenie wiedzy z zakresu sposobu odżywiania, kładąc szczególny nacisk na zróżnicowanie i zbilansowanie diety, zarówno pod względem energetycznym jak i odżywczym (pośilek wartościowy a nie kaloryczny), dostarczenie wiedzy i umiejętności korzystania z informacji zamieszczonych na opakowaniach produktów spożywczych.

Akcja Środowiskowa „Równość i niedyskryminacja”.

Przedsięwzięcie zorganizowane pod patronatem Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej przy udziale Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wilamowicach, którego celem jest uwrażliwienie dzieci na potrzeby osób niepełnosprawnych.

Warsztaty „Lekceważone zagrożenie – wpływ nikotyny na zdrowie”.

Konkurs WY(ko)MIKSUJ SIĘ Z DOPALACZY!”.

Ogólnopolski konkurs organizowany przez Ministra Edukacji Narodowej, którego celem było upowszechnienie wiedzy na temat szkodliwego działania dopalaczy oraz kształtowanie negatywnej postawy wobec ich używania.

Program „Wyloguj się do życia”.

Program przeznaczony dla uczniów gimnazjum, obejmował problematykę uzależnienia od komputera i internetu.

Zajęcia warsztatowe „Odłot, ale jaki”.

Zajęcia na temat narkomanii i alkoholizmu. Podejmowały tematykę przyczyn uzależnień, relacji rodzinnych i rówieśniczych prowadzących do nałogów oraz alternatywnych form spędzania czasu wolnego.

Program „Dlaczego nie teraz”.

Program profilaktyczny dotyczący inicjacji seksualnej oraz życia płciowego.

Poruszał problematykę niebezpieczeństw związanych z przedwczesną inicjacją seksualną.

Program „Bezpieczny Internet”.

Program wychowawczo-profilaktyczny realizowany w ramach zajęć świetlicowych w szkole podstawowej.

Program „Żyj smacznie i zdrowo”.

Program realizowany we wszystkich klasach, dotyczący zdrowego trybu życia, właściwego odżywiania, znaczenia ruchu dla rozwoju dziecka.

Program zajęć wychowawczo-profilaktycznych „Zanim spróbujesz”.

Scenariusz Programu oparty jest na czterech blokach tematycznych:

- informacji o środkach uzależniających i mechanizmach uzależnienia;
- ćwiczeniu umiejętności służących podejmowaniu odpowiedzialnych decyzji;
- ćwiczeniu ogólnych umiejętności radzenia sobie z trudnościami;
- promowaniu zdrowego stylu życia.

W analizowanym okresie szkoły wykonywały także zadania przewidziane regulaminem konkursu „**Bezpieczna szkoła – bezpieczny uczeń**” poprzez przeprowadzanie w klasach debat uczniowskich, konkursów, konwersatoriów, pogadanek i warsztatów o następującej tematyce:

1. Państwo, prawo, społeczeństwo, obywatel;
2. Bezpieczne zachowanie w szkole, domu, na ulicy; zagrożenia, udzielanie pomocy, obrona konieczna;
3. Prawna ochrona dóbr osobistych człowieka, w tym nietykalności cielesnej a zwyczaje szkolne;
4. Tytoń, narkotyki, dopalacze – jak się przed tym bronić;

5. Kibole, blockersi, grupy podwórkowe – co robić, jeśli rozpoznajesz zagrożenie, jak się bronić przed wciągnięciem „do paczki”;
6. *Mój przyjaciel jest inwalidą – jak kształtować podstawy akceptujące niepełnosprawność;*
7. *„Nie jesteś sam”.*
Jak monitorować sytuację osób z otoczenia szkolnego lub środowiskowego, które znalazły się w biedzie, chorobie, stanie sieroctwa społecznego lub „eurosieroctwa”, gdzie szukać pomocy;
8. Przestrzeganie prawa, to obowiązek każdego, także ucznia;
9. Jasne i ciemne strony tolerancji;
10. Co powinno się zmienić w Twojej szkole, rodzinie, otoczeniu, by poprawić relacje między ludźmi (nauczyciel – uczeń, dziecko – rodzina, koledzy w miejscu zamieszkania).

Wartym dostrzeżenia wśród podejmowanych działań profilaktycznych jest realizowany przez Szkołę Podstawową w Pisarzowicach *Szkolny Program Profilaktyki w ramach SKS*.

Jego celem jest objęcie systematyczną opieką uczniów, którzy przejawiają predyspozycje i zainteresowania różnymi dyscyplinami sportowymi, jak również stworzenie im warunków do podnoszenia poziomu sprawności fizycznej. Zajęcia mają zachęcić do systematycznego, samodzielnego uprawiania sportu. Założeniem tego programu jest wszechstronny rozwój osobowości, rozszerzenie aktywności ruchowej, które ma prowadzić do doskonalenia gier zespołowych, zabaw ruchowych i innych przejawów aktywności fizycznej.

Zajęcia prowadzone w ramach SKS są przedłużeniem procesu lekcyjnego, cechuje je pewna swoboda wymagająca twórczej wyobraźni, zdolności do innowacji oraz konieczności poszukiwania ciągle nowych dróg rozwiązania zadania ruchowego w celu zachęcenia uczniów do aktywnego i systematycznego uczęszczania na zajęcia.

Z przygotowanych przez Szkoły informacji wynika, że w analizowanym okresie lat 2013-2015 działania profilaktyczne realizowane były przy współudziale Policji, Straży Pożarnej, Pogotowia Ratunkowego oraz licznych specjalistów z zakresu profilaktyki i wychowania. Działaniami tymi objęci byli uczniowie, rodzice i nauczyciele.

2.13. Wybrane aspekty ochrony zdrowia.

Usługi zdrowotne w Gminie Wilamowice realizowane są w 10 przychodniach. W roku 2015 liczba osób przypadająca na 1 przychodnię wyniosła 1695 osób.

Na potrzeby niniejszego opracowania dokonano analizy dotyczącej chorobowości mieszkańców Gminy Wilamowice na podstawie *sprawozdań MZ-11 za rok 2015* przekazanych przez: Poradnię Lekarza Rodzinnego „Danmed” w Dankowicach przy ul. Wojciecha 23, Poradnię Lekarza Rodzinnego „Medyk” w Wilamowicach przy ul. Paderewskiego 15A oraz Zakład Lecznictwa Otwartego „VERA MED” w Pisarzowicach przy ul. Zdrowej 2.

W roku 2015 najczęściej rozpoznawana w grupie dzieci i młodzieży (0-18 lat) w Gminie była dychawica oskrzelowa, która wystąpiła w **190** przypadkach. Pojawiała się ona we wszystkich dziecięcych grupach wiekowych. W **119** przypadkach zdiagnozowano zniekształcenia kręgosłupa. Wady te występowały u dzieci w wieku szkolnym. Alergie skórne i pokarmowe wystąpiły odpowiednio w **83** i **74** przypadkach. Zdiagnozowano także **45** przypadków otyłości, również głównie w trzech starszych grupach wiekowych.

W przypadku osób dorosłych dominowały choroby układu krążenia (**2498** przypadków), z czego **50%** z tych zachorowań wystąpiło w grupie powyżej 65 lat.

Wśród chorób układu krążenia najczęściej występowały choroba nadciśnieniowa – **1750** zachorowań i niedokrwienność serca stwierdzona w **624** przypadkach.

Obserwowany jest też wysoki odsetek zachorowalności na choroby układu nerwowego. Wystąpił on w 2015 roku u **665** pacjentów. Choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej zdiagnozowano u **1193** a cukrzycę u **542** pacjentów.

Tabela Nr 26. Dane o stanie zdrowia dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat będących pod opieką lekarzy POZ w NZOZ Medyk, VERA MED oraz Danmed na dzień 31 grudnia 2015 roku.

Rozpoznanie	Osoby u których stwierdzono schorzenie – ogółem	w tym w wieku					Osoby które objęto opieką po raz pierwszy w okresie sprawozdawczym
		0-2	3-4	5-9	10-14	15-18	
Liczba objętych opieką czynną	1251	212	153	324	301	261	139
Nowotwory	4	0	0	2	1	1	1
Niedokrwistość	52	18	9	6	5	14	10

Choroby tarczycy	23	2	0	4	6	11	5
Cukrzyca	11	0	0	3	4	4	2
Niedożywienie	0	0	0	0	0	0	0
Otyłość	45	0	3	13	16	13	5
Zaburzenia odżywiania	0	0	0	0	0	0	0
Upośledzenie umysłowe	11	1	1	5	4	0	4
Padaczka	24	0	1	8	9	6	2
Dziecięce porażenie mózgowe	3	0	1	1	1	0	0
Zaburzenia refrakcji i akomodacji	0	0	0	0	0	0	0
Choroba nadciśnieniowa	12	0	0	0	3	9	3
Alergie dychawica oskrzelowa	190	21	44	42	52	31	14
Alergie pokarmowe	74	38	18	13	3	2	6
Alergie skórne	83	26	32	12	6	7	11
Zniekształcenia kręgosłupa	119	0	0	33	46	40	10
Choroby układu moczowego	36	13	7	6	3	7	4
Wady rozwojowe układu nerwowego	1	0	1	0	0	0	1
Wady rozwojowe układu krążenia	0	0	0	0	0	0	0
Wady rozwojowe narządów płciowych	0	0	0	0	0	0	0
Wady rozwojowe aberracje chromosomowe	0	0	0	0	0	0	0
Wady rozwojowe inne	1	1	0	0	0	0	1
Zaburzenia rozwoju	4	2	0	0	2	0	4
Trwałe	0	0	0	0	0	0	0

uszkodzenia narządów ruchu							
Inne niż wymienione wyżej schorzenia	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: dane NZOZ Medyk w Wilamowicach, NZOZ VERA MED w Pisarzowicach oraz NZOZ Danmed w Dankowicach.

Tabela Nr 27. Dane o stanie zdrowia osób w wieku 19 lat i więcej będących pod opieką lekarzy POZ w NZOZ Medyk, VERA MED oraz Danmed na dzień 31 grudnia 2015 roku.

Rozpoznanie	Osoby u których stwierdzono schorzenie - ogółem	w tym w wieku				Osoby, które objęto opieką po raz pierwszy w okresie sprawozdawczym
		19-34	35-54	55-64	65 i więcej	
Liczba objętych opieką czynną	7126	1454	2131	1702	1839	664
Gruźlica	1	0	0	0	1	1
Nowotwory	120	8	18	26	68	30
Choroby tarczycy	318	31	96	92	99	34
Cukrzyca	542	22	70	161	289	42
Niedokrwistość	96	18	20	15	43	27
Choroby obwodowego układu nerwowego	665	133	248	134	150	62
Choroby układu krążenia	2498	70	480	700	1248	220
Przewlekły nieżyt oskrzeli dychawica oskrzelowa	353	39	85	72	157	32
Przewlekłe choroby układu trawieniowego	609	136	186	119	168	102
Choroby układu mięśniowo- kostnego i tkanki łącznej	1193	137	405	251	400	152
Inne schorzenia	51	4	3	16	28	6

Źródło: dane NZOZ Medyk w Wilamowicach, NZOZ VERA MED w Pisarzowicach oraz NZOZ Danmed w Dankowicach.

Przedstawione powyżej dane statystyczne nie odbiegają od statystyk zarówno powiatu bielskiego, województwa śląskiego jak też ogólnokrajowych.

Choroby najczęściej pojawiające się w obu grupach należą do kręgu tzw. chorób cywilizacyjnych, nazywanych również chorobami XXI wieku Są to schorzenia występujące globalnie i powszechnie. Obecnie problem ten dotyka głównie państw szybko rozwijających się i wysoko rozwiniętych. Jest to związane z postępowaniem cywilizacyjnym przede wszystkim rozwojem technologicznym, zmianami ekonomicznymi, zmianami demograficznymi – zwiększająca się długość życia oraz zmianami w stylu życia i sposobie odżywiania. Do niedawna uważano, że „choroby XXI wieku” dotyczą głównie osób starszych i dorosłych. Niestety coraz częściej pojawiają się również u dzieci i młodzieży. Choroby cywilizacyjne, o których najczęściej mowa w tej grupie osób to: astma, alergia, otyłość, atopowe zapalenia skóry, wady postawy.

Pojawienie się ich to efekt nieprzestrzegania zachowań prozdrowotnych w tym ograniczania aktywności fizycznej, spożywania obfitego w kalorie jedzenia czy nadmiaru stresu. Choroby te są przewlekłe, wymagają specjalistycznej i regularnej opieki medycznej, wpływają na jakość życia człowieka, generują większość kosztów społecznych, co stanowi problem dla całego społeczeństwa.

Wsparcie osób dotkniętych tymi chorobami winno dotyczyć obszaru zarówno zdrowia, jak też sportu i edukacji. W profilaktyce tych chorób kluczem do sukcesu jest odpowiedni styl życia.

2.14. Mieszkalnictwo.

Na potrzeby niniejszej Strategii uwzględniono tylko te działania z zakresu gospodarki mieszkaniowej, które wiążą się ściśle z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów społecznych.

W skład lokalowego zasobu Gminy Wilamowice wchodziło w 2015 roku 13 mieszkań. Liczba wniosków składanych na przydział mieszkania z tychże zasobów nie jest duża (od 2 do 4 nowych wniosków rocznie). Jednakże w latach 2012-2015 tylko 3 z nich rozpatrzono pozytywnie i przyznano mieszkanie, co powoduje, że na koniec 2015 roku 8 wniosków oczekiwało na rozpatrzenie.

W celu wsparcia osób o niskich dochodach i mających problemy z regulowaniem opłat mieszkaniowych, na podstawie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowych

wypłacane są dodatki mieszkaniowe. W roku 2015 ze wsparcia tego skorzystało 6 rodzin, na łączną kwotę świadczeń 7 553,37 zł.

Problemem nieodłącznie związanym z brakiem mieszkania oraz potrzebą szybkiego udzielenia pomocy jest zjawisko **bezdomności**.

W Gminie Wilamowice nie jest to zjawisko o dużej skali. W roku 2013 dotyczyło 7 rodzin, a w roku 2014 i 2015 – 3 rodzin. We wszystkich przypadkach były to jednoosobowe gospodarstwa domowe. W większości osoby te nie przebywały na terenie Gminy oraz zerwały z tym miejscem wszystkie łączące je w przeszłości więzi, jednakże posiadały w Gminie ostatnie miejsce zameldowania na pobyt stały.

W związku z faktem, że zgodnie z art. 101 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej w przypadku osoby bezdomnej *właściwą miejscowo* jest gmina ostatniego miejsca zameldowania tej osoby na pobyt stały, właściwym do poniesienia wydatków na świadczenia z pomocy społecznej był Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilamowicach.

Świadczenie pomocy w sytuacjach bezdomności, polegające między innymi na udzieleniu schronienia, zapewnieniu posiłku oraz niezbędnego ubrania, jest zgodnie z art. 17 ust 1 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym.

Na terenie Gminy Wilamowice nie funkcjonuje jednostka udzielająca schronienia i noclegu osobom tego pozbawionym. W sytuacjach pojawienia się potrzeby zabezpieczenia tego rodzaju wsparcia Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilamowicach zobligowany jest do poszukiwania miejsca w placówkach zlokalizowanych na terenie innych Gmin.

We wskazanych wyżej przypadkach bezdomności, pokryto koszty pobytu w placówkach zapewniających schronienie i miejsca noclegowe w Dąbrowie Górniczej, Łędzinach oraz Miechowie (województwo małopolskie).

Tabela Nr 28: Zasoby mieszkaniowe Gminy Wilamowice i dodatki mieszkaniowe.

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015
Liczba mieszkań w zasobie Gminy	15	17	18	13
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie z zasobów Gminy	2	4	3	2
Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie (przyznanie mieszkania)	0	0	3	0
Liczba wniosków oczekujących na pozytywne rozpatrzenie	2	6	6	8

Liczba rodzin objętych pomocą w formie dodatków mieszkaniowych	3	4	6	6
Kwota wypłaconych świadczeń	3518	7941	7800	7553,37
Liczba mieszkań socjalnych	2	3	3	3

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Wilamowicach.

Natomiast w przypadku krótkotrwałej potrzeby zapewnienia schronienia w związku z sytuacją kryzysu rodzinnego (np. kryzysu w związku, przemocy, konfliktów) osoby i rodziny kierowane są do Podbeskidzkiego Ośrodka Interwencji Kryzysowej Bielsku-Białej.

2.15. Działalność w zakresie kultury, sportu i rekreacji.

Prawo dostępu do kultury jest jednym z podstawowych praw człowieka. W rozwiązywaniu problemów społecznych działania o charakterze kulturalnym, sport oraz rekreacja odgrywają rolę kluczową. Rozpowszechnianie kultury oraz budzenie aspiracji kulturalnych wśród społecznie zmarginalizowanych mieszkańców Gminy daje szansę na przełamywanie istniejących barier finansowych i społecznych.

Sport i rekreacja to elementy znacząco wpływające na jakość życia. Przyczyniają się do kształtowania zachowań, nawyków i postaw służących ochronie lub poprawie stanu zdrowia.

Opiekę nad działalnością kulturalną w Gminie Wilamowice sprawuje Miejsko - Gminny Ośrodek Kultury w Wilamowicach wraz z trzema filiami – Wiejskim Domem Kultury w Pisarzowicach, Świetlicą Wiejską w Kaniówku oraz Gminnym Centrum Zachowania Dziedzictwa Kulturowego, Informacji i Edukacji w Wilamowicach (budynek oddany do użytku w 2011 roku).

Placówki kulturalne realizują zajęcia obejmujące aktywność w zakresie tańca, śpiewu, teatru, sztuk plastycznych, sportu, działań o charakterze rękodzielnictwa.

Budynek Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Wilamowicach oraz jego filie udostępniane są także organizacjom oraz jednostkom pomocniczym gminy. W placówkach kulturalnych przeprowadzane są różnego rodzaju konkursy recytatorskie, muzyczne, warsztaty teatralne, rozdania nagród oraz szkolenia.

Miejsko - Gminny Ośrodek Kultury prowadzi działalność nastawioną na pracę zarówno z dorosłymi, jak też z dziećmi i młodzieżą w grupach zajęciowych oraz zespołach artystycznych. Sprawuje patronat nad następującymi grupami:

- Zespół Regionalny „Zasolanie” z Zasola Bielańskiego,
- Zespół Regionalny „Tradycja” ze Starej Wsi,
- Zespół Regionalny „Pisarzowianki” z Pisarzowic,
- Zespół Regionalny „Dankowanie” z Dankowic,
- Zespół Regionalny „Wilamowice” z Wilamowic,
- Zespół Regionalny „Echo” z Hecznarowic,
- Zespół Regionalny „Cepelia Fil - Wilamowice”,
- Mażoretki „Nemesis” i „Wiraże”,
- Mażoretki „Gracja” ze Starej Wsi,
- Grupy taneczne: „Dance Stars”, „Taneczne Gwiazdeczki” i „Kurtyнка”
- Grupy teatralne: Teatr Ruchu „Bezimienni” oraz Teatrzyk Dziecięcy „Debiucik” z Pisarzowic.

Wszystkie grupy działające na terenie Gminy prezentują wysoki poziom artystyczny. Wysoką renomą w skali kraju cieszą się także orkiestry dęte z Dankowic, Starej Wsi, Wilamowic i Hecznarowic, które na przeglądach i festiwalach zajmują czołowe miejsca. Ośrodek Kultury zajmuje się również koordynacją wszystkich działań w zakresie życia kulturalnego na terenie gminy, organizując różnorodne imprezy i festyny, do których należą między innymi:

- cykliczna impreza o zasięgu międzynarodowym *"Wilamowskie Śmiergusty"* - dwudniowe spotkania, podczas których prezentują się wszystkie zespoły lokalne, pokazując swoje tańce, tradycje i muzykę. Celem tego wydarzenia jest poznawanie wiosennych i wielkanocnych zwyczajów, a także przybliżanie kultury innych narodów.
- *"Pisarzowskie Sobótki"* – przedsięwzięcie również o zasięg międzynarodowy. Co roku w zabawie uczestniczą goście ze Słowacji oraz zespoły z terenu Gminy Wilamowice.
- *„Ogrody Plebańskie"* w Dankowicach - impreza, z której dochód przeznaczany jest na szczytne cele charytatywne.

- „Biesiada Fundacji Krzyż Dziecka” w Pisarzowicach – impreza charytatywna, z której dochód w całości przeznaczany jest na podopiecznych fundacji.

Ponadto Ośrodek Kultury włącza się też w przygotowywanie innych imprez, takich jak Rajdy Rowerowe, Turniej Taroka, Rajdy Pojazdów Zabytkowych, konkursy recytatorskie, promocje książek.

Odrębną jednostką kultury, służącą rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb edukacyjnych, informacyjnych i kulturalnych mieszkańców Gminy jest Gminna Biblioteka Publiczna, posiadająca pięć oddziałów.

- Biblioteka Główna w Wilamowicach, ul. Paderewskiego 3,
- Filia w Dankowicach, ul. Św. Wojciecha 23,
- Filia w Hecznarowicach, ul. Kościelna 3,
- Filia w Pisarzowicach, ul. Św. Floriana 26,
- Filia w Starej Wsi, ul. Starowiejska 11.

Jej głównym zadaniem jest gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i udostępnianie materiałów bibliotecznych oraz popularyzowanie książki, czytelnictwa, wiedzy i kultury.

Na terenie Gminy działa 9 klubów sportowych:

1. Ludowy | Klub Sportowy „Pasjonat” w Dankowicach
2. Ludowy Klub Sportowy „Wilamowiczanka” w Wilamowicach
3. Uczniowski Klub Sportowy im. „PTG Sokół” w Pisarzowicach
4. Ludowy Klub Sportowy „Pionier” w Pisarzowicach
5. Klub Sportowo-Rekreacyjny TKKF „Victoria” w Starej Wsi
6. Ludowy Klub Sportowy „Sokół” w Hecznarowicach
7. Parafialny Klub Sportowy „Arka” w Wilamowicach
8. Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej „Żywioł” w Wilamowicach
9. Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej „Pasja” w Dankowicach.

W Klubach działają sekcje piłki nożnej, siatkówki, tenisa ziemnego, tenisa stołowego, judo, szachów i jeździectwa zrzeszające zarówno młodzież jak i osoby dorosłe. Kluby sportowe szczycą się dużymi osiągnięciami w wielu dyscyplinach sportowych. Do dyspozycji klubów sportowych i placówek szkolnych powstała w minionych latach infrastruktura sportowa, do której należą: 6 boisk sportowych, 3 korty tenisowe odkryte, 1 pełnowymiarowa hala sportowa, 6 sal gimnastycznych przy szkołach oraz 3 siłownie zewnętrzne.

III. PROGNOZA ZMIAN W OBSZARACH OBJĘTYCH STRATEGIĄ.

Diagnoza zjawisk i problemów społecznych a także zasobów środowiskowych, która przeprowadzona została na potrzeby opracowania niniejszej Strategii stanowi podstawę do sformułowania celu głównego oraz celów strategicznych.

Celem głównym (misją) będzie *tworzenie zintegrowanego systemu oparcia społecznego, sprzyjającego wzrostowi spójności społecznej oraz podnoszeniu jakości życia mieszkańców Gminy Wilamowice.*

Wyznaczonych zostało 6 celów strategicznych, do których należą:

- *Tworzenie warunków do rozwoju i właściwego funkcjonowania rodziny.*
- *Rozwój systemów wspierających aktywność zawodową mieszkańców Gminy.*
- *Wzmacnianie równych szans osób z niepełnosprawnościami.*
- *Poprawa jakości i poziomu życia osób starszych.*
- *Przeciwdziałanie ubóstwu i zjawisku wykluczenia społecznego.*
- *Poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców Gminy.*

Gminę Wilamowice charakteryzuje korzystne położenie, co sprzyja osiedlaniu się osób i rodzin na Jej terenie. Powyższe przekłada się na coroczny wzrost liczby mieszkańców. Zjawiskiem pozytywnym jest występujący w Gminie dodatni przyrost naturalny. Odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym jest niższy niż w powiecie bielskim, jednakże zauważalny jest stały wzrost tej liczby osób.

Mając na uwadze, że **rodzina** jako wspólnota osób, jest podstawową formą życia indywidualnego i społecznego, pierwotną i najpowszechniejszą grupą społeczną prawie każdego z nas, po przeprowadzonej diagnozie sytuacji społecznej w Gminie Wilamowice, uznano, że to właśnie ona wymaga szczególnej ochrony i wspierania w pełnieniu swoich funkcji. Rodzina należy do pierwszego środowiska, które daje człowiekowi możliwość wszechstronnego rozwoju, zaspokajania jego wielu potrzeb oraz wprowadzania go w świat wartości i norm społecznych. Identyfikując się z nią jej członkowie przejmują kultywowane w rodzinie poglądy, postawy, wzory zachowania i postępowania. Kontakty z najbliższymi odgrywają istotną rolę w kształtowaniu osobowości człowieka.

Dla prawidłowego funkcjonowania rodziny istotne znaczenie mają *prawidłowe więzi, stabilizacja emocjonalna oraz bezpieczeństwo materialne*.

Zaburzenia w wymienionych sferach powodują, że rodzina przestaje wypełniać swe funkcje prawidłowo i wtedy konieczne staje się skorzystanie z profesjonalnej pomocy.

Obok pomocy materialnej istotne jest rozwijanie szeroko rozumianego poradnictwa rodzinnego, pomocy psychologicznej i prawnej.

Analiza problemów społecznych występujących na terenie Gminy wykazała, że takie zjawiska jak bezrobocie, długotrwała (ciężka choroba), ubóstwo, niepełnosprawność oraz uzależnienia i przemoc należą do elementów mocno determinujących sytuację społeczną rodzin. Występowanie w jednej rodzinie wielu problemów jednocześnie zagrażać może wykluczeniem społecznym. Wsparciem obejmować wówczas należy rodzinę jako całość, ale też poszczególnych jej członków. Długofalowej pomocy, zmierzającej do trwałego włączenia społecznego i integracji rodzin ze środowiskiem wymagają osoby starsze żyjące w tych rodzinach, dzieci oraz młodzież.

Skutki życia w ubóstwie są dla dziecka o wiele groźniejsze niż dla osoby dorosłej oraz w pewnym sensie nieodwracalne, ponieważ mają wpływ na wszystkie sfery jego funkcjonowania: edukację, sytuację zdrowotną, dostęp do kultury, poczucie własnej wartości, relacje społeczne. W konsekwencji życie w ubóstwie prowadzi do problemów ze znalezieniem pracy w dorosłym życiu oraz do powstawania zjawiska dziedziczenia biedy, co generuje ogromne koszty społeczne. Stąd też podejmować należy działania, umożliwiające dzieciom i młodzieży z rodzin marginalizowanych równy z innymi rówieśnikami dostęp do edukacji, kultury, zajęć artystycznych, sportowych oraz innych, rozwijających ich uzdolnienia. Równocześnie wspierać oraz podejmować należy działania służące przełamywaniu bezradności opiekuńczo-wychowawczej rodziców.

Ważną rolę odegrać może tu podejmowanie wczesnej interwencji, pomoc asystenta rodziny oraz jego ścisła współpraca z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, w przypadkach umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.

Dane statystyczne, dotyczące chorobowości mieszkańców Gminy Wilamowice, które zresztą nie odbiegają od statystyk wojewódzkich i krajowych, wskazują, że konieczne jest upowszechnianie zasad zdrowego stylu życia, podejmowania działań profilaktycznych na rzecz zdrowia dorosłych i dzieci, a także zwiększania świadomości na temat zagrożeń zdrowotnych, zwłaszcza chorób cywilizacyjnych.

Styl życia jaki prowadzimy w młodości jest zwykle kontynuowany w wieku późniejszym. Dzieci nie podejmują działań w pełni świadomie, dlatego mówiąc o zachowaniach zdrowotnych, musimy pamiętać, że to od dorosłych, zależy, jakie doświadczenia i wzorce dzieci wyniosą z domu i jakie są ich szanse na zdrowe życie w przyszłości.

W przypadku osób i rodzin, które podlegały wpływom patologii społecznych należy prowadzić działania minimalizujące skutki tego wpływu w tym poprzez realizowanie programów terapeutycznych. Istotnym wydaje się także podejmowanie działań na rzecz zwiększania świadomości dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie oraz działań pobudzających wrażliwość społeczności lokalnej na obserwowane akty przemocy.

Na szczególną uwagę zasługują dzieci, których bezbronność powoduje, że najbardziej doświadczają negatywnych następstw nadużywania przez osoby dorosłe alkoholu czy stosowania przemocy. W tym obszarze znowu zwrócić należy uwagę na takie działania, które pozwolą uchronić dzieci i młodzież *przed powielaniem* negatywnych zachowań rodziców.

Między innymi dlatego stale wzmacniać należy funkcję edukacyjną, kulturową i rekreacyjną rodziny i pokazywać alternatywne modele spędzania czasu wolnego. Powyższemu sprzyja w Gminie bogata oferta kulturalna *Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury* i organizowanie na terenie Gminy wielu imprez ogólnodostępnych, w tym o charakterze cyklicznym.

W obliczu tendencji starzenia się społeczeństwa wskazanym jest planowanie systemu wsparcia dla osób starszych.

Organizowanie tego systemu powinno odbywać się przede wszystkim w dotychczasowym środowisku zamieszkania osób starszych, bez zrywania istniejących latami więzi rodzinnych czy sąsiedzkich, tak, aby w okresie starości nie były odczuwalne poczucie samotności oraz utraty bezpieczeństwa. Uruchomienie w Gminie *Dziennego Domu „Senior-WIGOR”*, stanowi dobry krok do rozwoju na bazie tej jednostki aktywności osób starszych, wykorzystania potencjału tkwiącego w nich i aktywizowania tej grupy we wszystkich sferach życia społecznego.

Istotnym elementem wsparcia osób starszych jest rozwój usług opiekuńczych, świadczonych w miejscu zamieszkania. Są one ważne zarówno dla biorcy tychże usług (seniora) jak również dla jego otoczenia rodzinnego. Konieczność sprawowania opieki nad człowiekiem starym jest bowiem wyzwaniem dla członków rodziny, między innymi dlatego, że koliduje

z pracą zawodową. Realizacja planów zawodowych powoduje, że niewiele czasu pozostaje, aby zapewnić właściwą opiekę starszemu członkowi rodziny.

W zakresie zapewnienia bezpieczeństwa omawianej grupie osób, w świetle danych dotyczących przestępczości na terenie Gminy, z których wynika, że wśród przestępstw dominującymi są przestępstwa przeciwko mieniu, niezwykle istotnym wydaje się rozwijanie programów edukacyjnych dla osób starszych, zwłaszcza, że często są prowadzącymi jednoosobowe gospodarstwa domowe, co powoduje, że bardziej niż inni narażeni są na włamania i kradzieże.

W przypadku gospodarstw domowych seniorów, szczególnie gospodarstw jednoosobowych zwracać uwagę należy także na zagrożenie ubóstwem.

Wydać się, że w związku z uruchomieniem Programu Rodzina 500 plus, to właśnie w grupie rodzin seniorów można będzie znaleźć więcej przypadków biedy niż w rodzinach z dziećmi korzystających z Programu.

Wielu zbliżonych działań do proponowanych w grupie seniorów wymaga środowisko osób niepełnosprawnych. Należą do nich między innymi te obejmujące rozwój środowiskowych form pomocy, udzielanie pomocy rodzinom, w których żyją osoby niepełnosprawne, a także działania z zakresu aktywizacji społecznej i zawodowej.

Ważnym wydaje się też dla wzmocnienia integracji środowiska lokalnego podnoszenie wiedzy na temat niepełnosprawności i akceptacji społecznej osób z niepełnosprawnością.

Główną przyczyną korzystania z pomocy społecznej w Gminie Wilamowice jest bezrobocie. Szanse na aktywizowanie osób pozostających bez pracy daje realizowany w partnerstwie projekt „Powiat bielski – Partnerstwo, Integracja, Aktywizacja” stwarzający szanse dla osób długotrwale bezrobotnych na przywrócenie im aktywnej postawy, jak również utworzenie Klubu Integracji Społecznej. Należy pamiętać, że bezrobocie może przyczyniać się do wielu negatywnych zjawisk. Oprócz ubożenia rodziny, może prowadzić do narastania konfliktów, a także przyczyniać się do powstawania patologii społecznych (np. przemocy czy alkoholizmu). Stąd też rodziny, w których występuje problem bezrobocia wymagają pomocy na wielu płaszczyznach funkcjonowania.

Dla realizacji przyjętych celów strategicznych istotne jest dobre przygotowanie kadry realizującej zadania z zakresu profilaktyki oraz rozwiązywania problemów społecznych.

Dlatego umożliwiać należy podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracownikom tychże służb. Należy także podkreślić, że ważnym elementem działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych winna być współpraca z organizacjami pozarządowymi celem wspólnego i wzajemnie uzupełniającego się działania na rzecz społeczności lokalnej.

Prognozowanie kierunków zmian w zakresie problemów zdiagnozowanych w niniejszej Strategii jest bardzo trudne. Niektóre z tych problemów np. bezrobocie zależą w dużej mierze od wielu czynników zewnętrznych krajowych, a nawet światowych. Inne często występują razem – np. niepełnosprawność czy bezrobocie często są główną przyczyną ubóstwa.

Dlatego też uzyskane w poszczególnych latach wyniki badań statystycznych, dotyczących występowania na terenie Gminy poszczególnych problemów społecznych mogą być ze sobą nieporównywalne.

Mimo, że nie zawsze do końca możliwe jest wyeliminowanie wielu negatywnych zjawisk, należy poszukiwać nowych metod radzenia sobie z nimi i rozwijać różnego typu usługi o charakterze wspierającym, pomocowym i edukacyjnym.

IV. CEL GŁÓWNY, CELE STRATEGICZNE, KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ, DZIAŁANIA ORAZ WSKAŹNIKI ICH REALIZACJI.

Cel główny (misja).

*Tworzenie zintegrowanego systemu oparcia społecznego, sprzyjającego wzrostowi
spójności społecznej oraz podnoszeniu jakości życia mieszkańców Gminy
Wilamowice.*

Cel strategiczny 1.

Tworzenie warunków do rozwoju i właściwego funkcjonowania rodziny.

Kierunki działań:

- 1.1. Wspieranie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu.
- 1.2. Wzmacnianie funkcji edukacyjnej, kulturowej i rekreacyjnej rodziny oraz promowanie rodzinnego spędzania wolnego czasu.

Działania

- 1.1.1. Diagnozowanie zagrożeń i problemów rodziny;
- 1.1.2. Zabezpieczanie podstawowych potrzeb rodziny poprzez udzielanie pomocy materialnej i rzeczowej;
- 1.1.3. Organizowanie poradnictwa, pomocy psychologicznej i terapii rodzin;
- 1.1.4. Wzmacnianie działań zapobiegających dezintegracji rodziny w tym poprzez rozwój pracy socjalnej i usług asystenta rodziny;
- 1.1.5. Wspieranie rozwoju działalności placówek wsparcia dziennego;
- 1.1.6. Organizowanie grup wsparcia, grup samopomocowych dla rodziców i opiekunów borykających się z problemami wychowawczymi i opiekuńczymi.

- 1.1.7. Podejmowanie współpracy ze szkołami w zakresie diagnozowania potrzeb dzieci i młodzieży zagrożonych marginalizacją.
- 1.1.8. Wspieranie realizowania i realizowanie działań wpływających na zwiększenia kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów.

- 1.2.1. Organizowanie akcji społecznych promujących znaczenie więzi społecznych w tym więzi rodzinnych;
- 1.2.2. Promowanie wartości dziecka w rodzinie i rodzinności jako stylu życia;
- 1.2.3. Podejmowanie i wspieranie podejmowania działań mających na celu zwiększenie rodzinom wielodzietnym i rodzinom niepełnym dostępu do dóbr kultury, sportu, wypoczynku i rekreacji;
- 1.2.4. Propagowanie zasad zdrowego stylu życia;
- 1.2.5. Podejmowanie działań profilaktycznych, w tym profilaktyki zdrowia dzieci i młodzieży;
- 1.2.6. Promowanie aktywności fizycznej w tym poprzez organizowanie rodzinnych imprez sportowych;
- 1.2.7. Organizowanie i wspieranie organizowania nieodpłatnych, ogólnodostępnych imprez kulturalnych;
- 1.2.8. Wspieranie organizowania zajęć sportowych, rekreacyjnych, turystyczno-krajoznawczych;
- 1.2.9. Rozwijanie oferty kulturalnej w tym dla dzieci i młodzieży, między innymi prowadzenie kół zainteresowań, warsztatów plastycznych, muzycznych, technicznych teatralnych i innych;
- 1.2.10. Prowadzenie działalności uświadamiającej na temat zagrożeń zdrowotnych w tym chorób cywilizacyjnych;

Wskaźniki:

Liczba sprawozdań, analiz;

Liczba rodzin objętych pomocą społeczną;

Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych;

Liczba osób i rodzin objętych pracą socjalną;

Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny;

Liczba dzieci objętych opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego;

Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny;

Liczba rodzin uczestniczących w grupach wsparcia;

Liczba rodzin i dzieci objętych diagnozą i specjalistyczną pomocą;

Liczba przedsięwzięć promujących zdrowy i aktywny tryb życia;

Liczba zorganizowanych imprez o charakterze sportowym, rekreacyjnym i turystyczno-krajoznawczym;

Liczba osób uczestniczących w działaniach o charakterze sportowym, rekreacyjnym i turystyczno-krajoznawczym;

Liczba przedsięwzięć prozdrowotnych.

Cel strategiczny 2.

Rozwój systemów wspierających aktywność zawodową mieszkańców Gminy.

Kierunki działań:

- 2.1. Podnoszenie poziomu aktywności osób nieaktywnych zawodowo.
- 2.2.. Ograniczanie negatywnych skutków pozostawania bez pracy.

Działania:

- 2.1.1. Realizowanie projektów umożliwiających wyrównywanie szans na rynku pracy osobom i grupom dyskryminowanym, zagrożonym wykluczeniem lub wykluczonym społecznie;
 - 2.1.2. Pozyskiwanie środków zewnętrznych na projekty i uczestnictwo w projektach z zakresu aktywizacji społecznej i zawodowej;
 - 2.1.3. Wspieranie tworzenia i rozwoju aktywnych form wsparcia osób bezrobotnych, w tym wzmacnianie aktywności i potencjału Klubu Integracji Społecznej;
 - 2.1.4. Podejmowanie ścisłej współpracy na rzecz osób bezrobotnych z Powiatowym Urzędem Pracy i innymi instytucjami rynku pracy, a także organizacjami pozarządowymi, organizacjami pracodawców i systemem kształcenia;
 - 2.1.5. Umożliwianie osobom bezrobotnym dostępu do usługi doradcy zawodowego, poradnictwa psychologicznego, prawnego, niezbędnych szkoleń, a także zdobycia dodatkowych kwalifikacji;
 - 2.1.6. Wspieranie inicjatyw zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy w tym tworzenia spółdzielni socjalnych.
-
- 2.2.1. Udzielanie osobom bezrobotnym i rodzinom osób bezrobotnych świadczeń pieniężnych i świadczeń niepieniężnych ze szczególnym uwzględnieniem pracy socjalnej;
 - 2.2.2. Realizowanie i wspieranie realizacji działań ułatwiających osobom bezrobotnym i członkom ich rodzin pełnego udziału w życiu społecznym;
 - 2.2.3. Rozwiązywanie w rodzinach dotkniętych bezrobociem problemów współistniejących.

Wskaźniki:

Liczba osób bezrobotnych w Gminie;

Liczba osób długotrwale bezrobotnych;

Liczba osób bezrobotnych i członków ich rodzin objętych świadczeniami z pomocy społecznej;

Liczba projektów realizowanych na rzecz ograniczenia zjawiska bezrobocia;

Liczba osób bezrobotnych biorących udział w projektach;

Liczba osób bezrobotnych korzystających ze wsparcia doradcy zawodowego, poradnictwa psychologicznego, prawnego;

Liczba osób bezrobotnych, którzy uzyskali dodatkowe kwalifikacje;

Liczba przedsięwzięć w zakresie współpracy instytucji rynku pracy, organizacji pracodawców i systemu kształcenia.

Cel strategiczny 3.

Wzmacnianie równych szans osób z niepełnosprawnością.

Kierunki działań:

- 3.1. Pomoc osobom z niepełnosprawnością w pełnoprawnym z pozostałymi mieszkańcami funkcjonowaniu w społeczności lokalnej.
- 3.2. Wzmacnianie poszanowania praw i godności osób niepełnosprawnych.

Działania:

- 3.1.1. Diagnozowanie potrzeb osób z niepełnosprawnością;
- 3.1.2. Rozwijanie usług opiekuńczych w tym specjalistycznych na rzecz osób z niepełnosprawnością;
- 3.1.3. Udzielanie pomocy rodzinom, w których żyją osoby z niepełnosprawnością;
- 3.1.4. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz z organizacjami pozarządowymi wspierającymi osoby z niepełnosprawnością w zakresie ich rehabilitacji społecznej i zawodowej;
- 3.1.5. Promowanie zatrudnienia osób z niepełnosprawnością na otwartym rynku pracy;
- 3.1.6. Wspieranie udziału osób z niepełnosprawnością w stażach, szkoleniach, kursach zawodowych i innych projektach umożliwiających ich aktywizację zawodową i społeczną;
- 3.1.7. Udzielanie pomocy osobom z niepełnosprawnością w uzyskaniu przysługujących im ulg i uprawnień;
- 3.1.8. Włączanie osób niepełnosprawnych w planowanie działań, mających na celu poprawę ich funkcjonowania;
- 3.1.9. Wspieranie tworzenia i tworzenie grup wsparcia dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin oraz dziennych form pobytu, w tym ośrodków wsparcia;
- 3.1.10. Wspieranie rozwoju usług asystenckich dla osób niepełnosprawnych;
- 3.1.11. Wspieranie organizowania i organizowanie imprez kulturalnych, sportowych oraz rekreacyjnych dla osób z niepełnosprawnością.
- 3.2.1. Organizowanie i wspieranie organizowania spotkań, mających na celu

podnoszenie wiedzy na temat niepełnosprawności i akceptacji społecznej osób z niepełnosprawnością;

3.2.2. Udzielanie informacji na temat praw osób z niepełnosprawnością i możliwości świadczenia pomocy na ich rzecz;

3.2.3. Wspieranie realizowania i realizowanie programów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży, kształtujących właściwe zachowania względem osób niepełnosprawnych w różnych sytuacjach życiowych.

Wskaźniki:

Liczba osób niepełnosprawnych objętych pomocą społeczną z tytułu niepełnosprawności;

Liczba osób niepełnosprawnych objętych usługami opiekuńczymi;

Liczba osób z niepełnosprawnością biorących udział w projektach zmierzających do ich aktywizacji społecznej i zawodowej;

Liczba uczestników grup wsparcia;

Liczba osób niepełnosprawnych objętych usługami asystenckimi;

Liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze środowiskowych form wsparcia;

Liczba osób niepełnosprawnych biorących udział w imprezach kulturalnych, sportowych oraz rekreacyjnych;

Liczba spotkań i warsztatów poświęconych tematyce niepełnosprawności.

Cel strategiczny 4.

<i>Poprawa jakości i poziomu życia osób starszych.</i>

Kierunki działań:

- 4.1. Rozwój usług społecznych dla osób starszych.
- 4.2. Zwiększanie udziału osób starszych w życiu społecznym.

Działania:

- 4.1.1. Udzielanie wsparcia osobom starszym w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych oraz w zakresie uzyskiwania przysługujących im ulg i uprawnień;
- 4.1.2. Realizowanie programów profilaktycznych i edukacyjnych mających na celu jak najdłuższe utrzymanie przez osoby starsze pełni dobrego samopoczucia fizycznego, psychicznego i społecznego;
- 4.1.3. Udzielania wsparcia rodzinom, w których przebywają osoby starsze, w tym przewlekle chore;
- 4.1.4. Wspieranie rozwoju usług opiekuńczych w tym specjalistycznych na rzecz osób starszych;
- 4.1.5. Likwidowanie barier ograniczających samodzielność osób starszych;
- 4.1.6. Rozwijanie dziennych form wsparcia dla osób starszych;
- 4.1.7. Tworzenie warunków sprzyjających budowaniu poczucia bezpieczeństwa osób starszych;
- 4.1.8. Podejmowanie działań wolontarystycznych na rzecz seniorów, a także rozwoju wolontariatu osób starszych;
- 4.2.1. Wspieranie przedsięwzięć, mających na celu zwiększanie motywacji seniorów do aktywności fizycznej i psychicznej;
- 4.2.2. Włączanie osób starszych do działań na rzecz społeczności lokalnej;
- 4.2.3. Tworzenie możliwości osobom starszym do zaspokajania potrzeby szacunku, uznania i samorealizacji;
- 4.2.4. Podejmowanie oraz wspieranie działań na rzecz budowania zrozumienia międzypokoleniowego;
- 4.2.5. Podejmowanie oraz wspieranie działań na rzecz rozwoju oferty edukacyjnej dla osób starszych.

Wskaźniki:

Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym;

Liczba osób starszych korzystających z pomocy społecznej w tym w formie usług opiekuńczych;

Liczba osób starszych objętych usługami w ramach Dziennego Domu „Senior-WIGOR”;

Liczba osób i rodzin objętych pomocą w związku z opieką nad osobą starszą;

Liczba osób starszych objętych wsparciem wolontariuszy;

Liczba osób starszych uczestniczących w programach profilaktycznych i edukacyjnych.

Cel strategiczny 5.

<i>Przeciwdziałanie ubóstwu i zjawisku wykluczenia społecznego.</i>
--

Kierunki działań:

- 5.1. Poprawa warunków i jakości życia rodzin żyjących w ubóstwie, wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- 5.2. Podejmowanie działań na rzecz włączenia osób i rodzin do życia społecznego.

Działania:

- 5.1.1. Zapewnienie dostępu do różnych form pomocy osobom i rodzinom dotkniętym ubóstwem, wykluczonym społecznie lub zagrożonym wykluczeniem społecznym;
- 5.1.2. Rozwijanie współpracy z organizacjami pożytku publicznego udzielającymi pomocy osobom i rodzinom żyjącym w ubóstwie i marginalizowanym;
- 5.1.3. Udzielanie pomocy osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym;
- 5.1.4. Pomoc w zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych tym mieszkańcom Gminy, którzy nie są w stanie zaspokoić ich wykorzystując własne środki i możliwości;
- 5.1.5. Wspieranie dzieci i młodzieży wywodzących się z rodzin dotkniętych ubóstwem i marginalizacją w nieograniczonym dostępie do edukacji, zdrowia i kultury;

- 5.2.1. Identyfikowanie przyczyn ubóstwa i wykluczenia społecznego;
- 5.2.2. Realizacja projektów i programów przyczyniających się do przeciwdziałania i zmniejszania poziomu wykluczenia społecznego wśród rodzin;
- 5.2.3. Realizacja projektów i programów przyczyniających się do przeciwdziałania i zmniejszania poziomu wykluczenia społecznego wśród dzieci i młodzieży;
- 5.2.4. Prowadzenie działań z zakresu aktywizacji społeczności lokalnych;
- 5.2.5. Organizowanie imprez integrujących społeczności lokalne;
- 5.2.6. Przeciwdziałanie i wczesna interwencja w przypadkach skrajnych sytuacji kryzysowych a w szczególności w przypadku zagrożenia zdrowia i życia, bezdomności, odebrania dziecka;
- 5.2.7. Wspieranie działań służących readaptacji społecznej osób opuszczających zakłady karne i areszty śledcze oraz osób po zakończonym procesie leczenia odwykowego;

- 5.2.8. Podnoszenie kompetencji zawodowych pracowników realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej i wspierania rodziny.
- 5.2.9. Wprowadzanie nowoczesnych form pracy socjalnej.

Wskaźniki:

Liczba osób korzystających z pomocy w związku z ubóstwem;

Kwota wydatków na świadczenia pomocy społecznej;

Liczba osób objętych pracą socjalną;

Liczba uczestników programów, których celem jest przeciwdziałanie i zmniejszania poziomu wykluczenia społecznego;

Liczba przedsięwzięć podejmowanych we współpracy z organizacjami pożytku publicznego.

Liczba pracowników podnoszących swoje kompetencje zawodowe.

Cel strategiczny 6.

Poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców Gminy.

Kierunki działań:

- 6.1. Zapobieganie patologiom społecznym.
- 6.2. Minimalizowanie negatywnych skutków podlegania wpływom patologii społecznych.

Działania:

- 6.1.1. Podejmowanie ścisłej współpracy służb publicznych w zakresie eliminowania niepożądanych zjawisk społecznych i zachowań szkodliwych;
- 6.1.2. Ochrona osób i rodzin przed zjawiskami dezorganizacji i patologii społecznych;
- 6.1.3. Podejmowanie i rozwijanie działań profilaktyczno-edukacyjnych zapobiegających przestępstwom i negatywnym zjawiskom społecznym wśród różnych grup społecznych;
- 6.1.4. Wspieranie prowadzenia działalności profilaktyczno-edukacyjnej w szkołach, na temat zachowań ryzykownych w tym uzależnień oraz przemocy;
- 6.1.5. Podejmowanie działań na rzecz zwiększania świadomości dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie oraz pobudzających wrażliwość społeczności lokalnej na obserwowane akty przemocy;
- 6.1.6. Podejmowanie działań zapobiegających krzywdzeniu i wykorzystywaniu dzieci;
- 6.2.1. Rozwijanie pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- 6.2.2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychologicznej i prawnej;
- 6.2.3. Udzielanie rodzinom ochrony przed przemocą w rodzinie;
- 6.2.4. Kontynuowanie monitoringu przebiegu zmian w rodzinach obciążonych problemem przemocy;
- 6.2.5. Realizowanie programów terapeutycznych dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, w tym w formie wyjazdowej;

Wskaźniki:

Liczba osób i rodzin objętych pomocą w związku przemocą;

Liczba osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień;

Liczba uczestników działań profilaktyczno-edukacyjnych;

Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologicznej, terapeutycznej, prawnej i rehabilitacyjnej;

Liczba sprawców przemocy, którzy ukończyli program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie.

V. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII.

Realizacja celów zaplanowanych w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wilamowice na lata 2017 – 2026*, poza środkami własnymi pochodzącymi z budżetu Gminy wymaga zaangażowania także środków zewnętrznych.

Kluczową rolę w finansowaniu celów strategicznych powinny odegrać także środki:

- budżetu Państwa;
- budżetu Województwa Śląskiego;
- Unii Europejskiej;
- oraz pozyskane z innych, nie wymienionych wyżej źródeł.

Natomiast między innymi z uwagi na czas obowiązywania Strategii, wielu partnerów realizujących poszczególne zadania, a także ze względu na trudne do przewidzenia czynniki zewnętrzne, wpływające na zachodzenie zmian w zakresie problemów zdiagnozowanych w Strategii nie jest możliwe precyzyjne określenie ram finansowych tego dokumentu.

Jednakże konkretne ramy finansowe wyznaczane będą w projektach oraz programach realizowanych przez poszczególne jednostki organizacyjne Gminy Wilamowice, w tym przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilamowicach, w których planuje się zaangażowanie środków z budżetu własnego Gminy Wilamowice oraz pochodzących ze źródeł zewnętrznych.

Od wielkości środków będących w dyspozycji realizatorów poszczególnych zadań będzie uzależniony zakres realizacji wyznaczonych celów.

VI. WDROŻENIE I MONITOROWANIE STRATEGII.

Wdrożenie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wilamowice na lata 2017-2026 jest procesem, w realizację którego zaangażowane powinny być **wszystkie** podmioty działające w obszarach objętych Strategią, m.in. pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, kultury, prewencji i zwalczania zjawisk patologii i in. Istotnym elementem realizacji założeń i celów Strategii jest monitoring jej wdrażania. Strategia jest dokumentem, który może być aktualizowany. Prowadzony powinien być monitoring zmieniających się potrzeb oraz problemów społecznych występujących na terenie Gminy, co umożliwi bieżące dostosowywanie usług publicznych do zmieniających się okoliczności.

Art. 110 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej stanowi, że realizację strategii koordynuje ośrodek pomocy społecznej. Kierując się tą regulacją przyjmuje się, że nad całością przebiegu procesu monitorowania, a także ewaluacji osiągniętych rezultatów Strategii czuwać będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilamowicach.

Jednym z narzędzi procesu monitorowania Strategii będzie, każdego roku przedkładana Radzie Miejskiej, *ocena zasobów pomocy społecznej* przygotowywana w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej.

Monitorowane będą także określone wskaźniki realizacji działań przypisane każdemu z wyznaczonych celów strategicznych.

Istotnym narzędziem monitoringu Strategii będzie również analiza sprawozdań rzeczowo - finansowych oraz analiza efektów pracy innych podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii.

Monitoringowi będą podlegały także opracowywane i realizowane w okresie objętym Strategią programy m.in. *Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, 3-letnie gminne programy wspierania rodziny, Program profilaktyki uzależnień i rozwiązywania problemów alkoholowych Gminy Wilamowice i inne.*

Po zakończeniu ostatniego roku wdrażania Strategii zostanie przeprowadzona ewaluacja końcowa wdrożenia Strategii, polegająca między innymi na porównaniu wskaźników bazowych z roku 2015 ze wskaźnikami osiągniętymi w roku 2026 roku.